ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5079 — 17/30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1902 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 28 ՐԷՃԷՊ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5079

درعلیه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولق ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 ֆրֆ.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ. 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Սոմալի մէջ անգլիական զօրագունդի մը կրած պարտութիւնը նորէն յայտերը ներշնչած է կարգ մը եւրոպատեսներու, որոնք գիշեր ու ցորեկ կը սպասեն որ Անգլիա իյնայ իր բարձրութենէն: Ատեն մը Պոէրներուն վրայ գրած էին յայտերնին, երբ ան ի դերեւ ելաւ, Սոմալի պէս աննշան երկիր մը անգամ բան կը յուսան, առանց խորհելու թէ ատով իրենց կիրքը միայն յայտնած կ'ըլլան, զի աշխարհ արարած կրնայ գիտնալ թէ արեւելեան Ափրիկէի այդ անկիւնէն չկրնար ծագիլ երբեք Անգլիոյ դէմ այնպիսի ծանր վնասանգ մը որ անոր զօրութիւնը եւ մեծութիւնը տկարացնելու նպաստ:

Միւս կողմէ ընդհակառակը Բորթուկալի թագաւորին ներկայութիւնը Լոնտոնի մէջ եւ Ափրիկէի բորթուկալեան ստացուածքներուն վերաբերեալ բանակցութիւններն աւելի ծանրակշիռ հանգամանք ունին, եւ ենթադրել կու տան թէ լուրջ խնդիր մը քննուելու վրայ է երկու կառավարութեանց միջեւ: Այդ մասին տրուած մեկնութիւնը սա է թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի գնէ կամ վարձու պիտի բռնէ արեւելեան-հարաւային Ափրիկէի ծովեզերքին մէջ Բորթուկալի ունեցած երկիրները, ամբողջովին կամ մասամբ, այն է Մոզամպիք, որ ծիրդ կիցն է անգլիական ստացուածքներուն եւ մանաւանդ ուղղակի Մաուակաբրի դիմացն իյնալով՝ մասնաւոր կարեւորութիւն ունի այդ կղզիին աւեր Ֆրանսայի, ըստ որում անոր բանին չիգար բրիտանական զօրութեան այդ նոր աճումը տեսնել իր այդ դաղթավայրին հանդիպակաց կողմը: Բայց եթէ ծիրդ է որ Անգլիա եւ Գերմանիա համաձայնութիւն մը կնքած են նախապէս՝ այդ կողմերուն համար, ինչ որ հաւանական կ'երեւայ անգլ. Խորհրդարանին մէջ արտաքին գործոց խորհրդականին կողմէ այդ խնդրոյ մասին եղած հարցումներուն տրուած պատասխանէն՝ անգլերեզերման պայմանագիրը ստոյգ իրականութիւն է եւ անոր տրամադրութիւններէն է Մոզամպիքի մէջ անգլիական տարածումը: Եւ արդէն կ'ըսուի թէ այժմէն իսկ բրիտանական դրօշը ծածանիլ սկսած է Լուրէնցօ-Մարքէզի վրայ Տէլակօա ծոցին մէջ: Երբ ատիկա ստացուի, այնուհետեւ կրնայ սպասուիլ որ Գերմանիա ալ Բորթուկալի արեւմտեան-հարաւային Ափրիկէի ծովեզերքին վրայ ունեցած ստացուածքներէն փոխարինութիւն մը ստանայ, որոնք սահմանակից են գերմանական մէկ գաղթավայրին, որ անոնց հարաւային կողմը կ'իյնայ:

Հետեւապէս բորթուկալեան ստացուածքներու այս կարծեցեալ վաճառման կամ վարձակալութեան խնդիրը շատ աւելի կարեւորութիւն ունի քան Սոմալի մէջ անգլիական զօրագնդի մը կրած մէկ անեղ պարտութիւնը, որ կրնայ շատ չուտ դարմանուիլ, մինչ եթէ Մոզամպիք կամ անոր մէկ մասը Անգլիոյ ձեռք իյնայ, Ֆրանսայի այդ կողմէ ունենալիք վնասը բնաւ չի կրնար դարմանուիլ, զի Մոզամպիքի ջրանցքը ուղղակի Մաուակաբրի կը սպառնայ: Այդ պարագային կը ստուգուի անոնց կարծիքը որոնք ըսին ժամանակով թէ Մեծն Բրիտանիա անոր համար կը ձգէ որ Ֆրանսա ափրիկեան այդ մեծագոյն կղզիին տիրէ, որպէս զի օրին մէկը առթիւ մը յանկարծակի զայն անոր ձեռքէն:

Թէ ժամանակը եկած է այդ բանը ընելու, այո՛ չկրնար ըսուիլ, բայց Մոզամպիքի ոչ ամբողջովին, գէթ մէկ մասին Անգլիոյ թողուիլը կրնայ ծառայել Ֆրանսացիներու երկիւղն արթնցնելու կամ սաստկացնելու: Եւ սակայն բան մը չեն կրնար ընել, քանի որ Գերմանիա համաձայն է Անգլիոյ հետ: Ֆրանսացիներն ալ Սոմալի մէջ անգլիական մէկ պարտութիւնը խոչորցնելով եւ կարեւորութիւնը չափազանցելով կը կարծեն վրէժ առնել ատով Անգլիացիներէն:

Սակայն Սոմալի պարտութիւնը մեծ կարեւորութիւն մը չունի Անգլիոյ համար, որ իր տիեզերական լայնածաւալ երկիրներուն մէջ՝ նման նախկին Հռոմայեցիներուն՝ միշտ պատերազմներ ունի գրեթէ, որոնք ընդհանրապէս ձախողուածով կը սկսին նախ եւ յետոյ յաջողութեամբ կը վերջանան: Ուստի Անգլիատեացներու զգացած ուրախութիւնը չատ երկար չպիտի տեւէ:

Ի՞նչ նախանձ է որ կը կրծէ Անգլիատեաց ազգերու սրտերը, որոնք չեն կրնար հանդուրժել անգլիական այդպիսի հսկայ ձեռնարկութեանց յաջողութեանը, հնայելով թէ անոնք ո՛րչափ կը նպաստեն քաղաքակրթութեան ծաւալման Ափրիկէի անպիսի երկիրներու մէջ, որոնք դեռ քիչ առաջ խաւարկուռ կը կոչուէին նոյնիսկ աշխարհ անունով մթութեան մէջ թաղուած կը մնային: Իսկ այժմ բրիտանական ձեռներէցութեան շնորհիւ լայնարձակ դաշտեր կը դառնան քաղաքակրթութեան ընծայած բարիքներուն, որոնցմէ զուրկ կը մնային անդիտակ ժամանակներէ հետէ երկրին բնիկները, եւ որոնց ծաւալումէն պիտի օգտուին բիւրաւոր օտարներ ալ, ընդարձակ ասպարէզներ բացուած տեսնելով իրենց գործունէութեան առջեւը այդ անուն, անսահման տարածութեամբ, ծաւալուն աշխարհներուն մէջ:

Փոխանակ այսպիսի բաներու վրայ գոհ մնալու եւ շնորհակալ ըլլալու Անգլիոյ քաղաքակրթիչ դերէն, Սոմալիի անկարեւոր պարտութիւնը վրայ ուրախանալ եւ մեծ մեծ վնասներ գուշակել կամ մաղթել Անգլիացւոց համար՝ արդարեւ մեծ փոքրոգութիւն է, արդիւնք անքաղելի նախանձաբեկութեան:

Մ. ԵՆԱԳԱՆԵԱՆ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐԱՑԱԾ

ԱԶԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 20 Հոկտ.

Նախորդ թղթակցութեամբս ընդարձակօրէն բացատրած էի տեղական վիճակային գործերու կացութիւնը: Անկէ ի վեր պատահեցան անցքեր որոնք աւելի ծանրացուցին մեր վիճակը:

Խնամակալութիւնը Առաջնորդ Սրբազանի նախագահութեան տակ անցած շրջաբաթի օր ի նիստ գումարելով՝ մերժեց Պոլսոյ փաշա Նուպարի հրաժարականը եւ յանձնարարեց իր նախագահին, որպէս զի հեռագրով Ն. Վեհափառութեան հաղորդէ այս որոշումը: Փաշան հեռագրաւ կրկնեց իր հրաժարականը, յայտարարելով թէ իրերու արդի վիճակին մէջ չկրնար պաշտօն ստանձնել: Առաջնորդը կրկին անգամ Ժողովը ի նիստ հրաւիրած էր, սակայն Փոխ-Ատենապետ Սբրահամ պէյ Բարթող անձնական տկարութիւն պատրուակելով ներկայ չգտնուեցաւ եւ իր մէկ արբանեակն ալ հանդուցեալ որ ներկայ չէր ընտրուիլ. այս կերպով նիստը յետաձգուեցաւ ի չգոյէ մեծամասնութեան:

Բայց վերջերս քահանայի խնդիր մը ժողովրդականութեան յետին մնացորդն ալ կորսնցնել տուաւ թէ Սրբազան Առաջնորդին եւ թէ Բարթող պէյին: Ցիշեալին կնոջ պաշտպանեալներէն մէկը, Մինրան Ղազարոսեան անուն անձ մը, ժամանակէ մը ի վեր հետամուտ էր Ազգանդրիոյ եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրուելու, զի պիտանէին անհաւասարակշռութիւնը ա՛յդ ապարէզին մէջ միայն կը յուսար փակել: Բարթող պէյ համաձայնեցաւ Առաջնորդին հետ եւ ամսոյս 18ի շաբաթ իրիկունը ընծայացուին կոչումը, իսկ յաջորդ օրը, կիրակի, ձեռնադրութիւնը տեղի պիտի ունենար: Տիրայոյս Մինրան անուս եւ եկեղեցականութեան անյարմար սեռ մը ըլլալով, ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ ալ այս լուրը մեծ դայթակղութիւն պատճառեց եւ հանրագիր մը ստորագրուեցաւ, որով կը խնդրուէր Ս. Առաջնորդէն տիրացու Մինրանը քահանայ չձեռնադրել, ի նկատի առնելով յիշեալին տգիտութիւնը եւ անյարմարութիւնները: Առաջնորդը մերժեց այդ հանրագիրը եւ յայտարարեց թէ ձեռնադրութեան խնդիրները իր իրաւասութեան միայն կը պատկանին ու ժողովուրդը առանց գործերու չի կրնար միջամտել:

Կոչումի երեկոյին, եկեղեցին, դանդան կուսակցութիւններէ խուռն բազմութեամբ լցուած էր, ամենքն ալ ընծայացուին հակառակ: Ներկաները Մաշթոցի կանոնական հարցումներուն պատասխանելով, Արժանի չէ յայտարարեցին: Ասոր վրայ Սրբազանը յայտարարեց թէ ձեռնադրութիւն չպիտի կատարուի եւ հաւատացեալները ցրուեցան: Բառորդ ժամ առաջ լոր երկաբ թէ ձեռնադրութիւնը կը կատարուի կոր գաղտնի, ժողովուրդը դա՛ռնալ հաւաքուեցաւ եւ Սրբազանը հարկադրուեցաւ կրկին արարողութիւնը դադրեցնել: Նոյն միջոցին Սրբահամ պէյ Բարթող, Առաջնորդին հետ համախորհուրդ, տեղական կառավարութեան միջամտութիւնը հրաւիրեց: Կառավարիչ փաշան փութայ իրեններով մինչեւ եկեղեցի հասնիլ: Թիւ յետոյ Խնամակալութեան անդամներէն ոմանք կառավարիչ Մահմետ Փաշա Սրբազրի բացատրեցին Մաշթոցի ծիսական կերպերը եւ կղերի ձեռնադրութեան ժամանակ ծիսականներու բարձրաձայն հաւանութեան եկեղեցական անհրաժեշտութիւնը եւ ցաւ յայտնեցին որ իրենց Փոխ-Ատենապետը խնդիրը բոլորովին սիալ հողի վրայ դրած եւ Ն. Վեհափառութեան ծանծրոյթին պատճառած էր մինչեւ եկեղեցի գալու: Կառավարիչը յոյժ գոհ մնալով տրուած բացատրութենէն, ժողովուրդին դարձաւ եւ յայտարարեց թէ ամէն ջանք ի գործ պիտի դնէ, որպէս զի Հայ. Եկեղեցիի հնաւանդ եւ բաղադրեալ ծէսերը եւ սովորութիւնները յարգուին: Ներկաները կը վարանէին հեռանալ, վախնալով որ Սրբազանը գաղտնի ձեռնադրութիւն պիտի ընէր, ինչպէս քիչ մը առաջ փորձած էր: Կառավարիչ փաշան հարկադրուեցաւ պատուոյ խօսք տալ ներկաներուն թէ այդ ձեռնադրութիւնը չպիտի կատարուի, քանի որ ժողովուրդը տիրացու Մինրանը իրեն քահանայ չուզեր...: Ասոր վրայ ամէն մարդ իր տունը քաշուեցաւ, խարին շնորհակալութիւն յայտնելով կառավարիչ փաշային, որ օտարակրօն ըլլալով հանդերձ, հայ եպիսկոպոսէ մը եւ Թաղ. Խորհուրդի եղական Փոխ-Ատենապետէ մը աւելի աղէկ ըմբռնեց եւ պաշտպանեց Հայ. Եկեղեցիի ծէսերն ու աւանդութիւնները: Կիրակի օրը իրօ՛ք ալ ձեռնադրութիւն տեղի չունեցաւ: Խնամակալութիւնը իր ամբողջութեամբ ի նիստ գումարեցաւ, ուր Մինրան Խան Դալֆեան, Գրիգոր էֆ. Մելքոնեան եւ Դանիէլ էֆ. Զալբաճեան ազդուապէս բողոքեցին Առաջնորդին եւ իրենց փոխ-Ատենապետի ընթացքին դէմ: Որոշուեցաւ քննութիւն մը կատարել ժողովուրդի յայտնած դանգատներուն նկատմամբ՝ ընդդէմ տիրացու Մինրան Ղազարոսեանի: Խնամակալութեան պարտականաւոր անդամները հեռագրով լրացուցած են Ն. Ս. Օծութեան ընդդէմ Հայրապետին՝ Սրբազան Առաջնորդի տարօրինակ վարմունքին դէմ, որու մասին արդէն ժողովրդային հանրագրութիւն մը ալ սկսած է տարուիլ:

Բան մնաց՝ մէկ միջոց կայ այս խառնակ կացութեան դարմանելու: Պատխարքարանը պէտք է արտօնէ Պոլսոյ փաշա Նուպարը՝ որպէս զի գործէ հեռացնէ Սրբահամ պէյ Բարթողը եւ անոր տեղ իր յարմար դատած անձը կոչէ փոխ-Ատենապետութեան պաշտօնին:

ՏԵՂԱՑԻ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ԲՕԼ ՊՈՒՐԹԷ

ՍԻՐԱՑԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Ա.

ՄԵՂԱՆՁՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

—«Այո՛,» ըսաւ Արման, պահ մը խորհրդածելէ յետոյ, «կը խորհիմ իրը ժամադրավայր ընտրելու շատ յարմար տուն մը, ուր կ'իջեւանի միշտ իմ անգլիացի բարեկամներէս մէկը... Տեսնենք.» շարունակեց, «ժամը տասնին, տասնըմէկին ատենները ձեզի պիտի բերեմ գրիքեր եւ երկտող մը: Անոր մէջ պիտի գրեմ տան հասցէն եւ սենեակին թիւը, իրը թէ ինէ խնդրած ըլլայիք այդ հասցէն, գաւառի ձեր բարեկամուհիներէն մէկուն համար: Սակայն ապիկա պատճառ մը թո՛ղ չըլլայ գոմսակը անուիջապէս չայրելու... կրցած պտենիդ եկէք. ամբողջ կէս օրէն յետոյ ձեզի պիտի սպասեմ, եւ եթէ չգաք, չպիտի բարկանամ, այլ պիտի կարծեմ որ չէք կրցած...»

Վիշտի ու հիացման խառն զգացումով մը մտիկ կ'ընէր մանկամարդ կինը, — վիշտ, որովհետեւ շատ սուղի պիտի նըստէր իրեն՝ տուած խոստումը յարգելը. հիացման, որովհետեւ այն բովանդակ հոգածութիւնը զոր ցոյց կու տար Արման, մանրամասնութիւնը առաջ բերելով, փոխանակ զինքը լուսաւորելու այդ երիտասարդին սրտին էութեան վրայ, անոր սիրոյն մէկ նշանը կը թուէր իրեն: Ու խօսակցութիւնին կ'երկարաձգուէր հանդարտ սրտին մէջ, կրակին առջեւ, որ մարելու վրայ էր, մինչեւ այն վայրկեանը երբ կառք մը կանգ առաւ դրան առջեւ, ծանուցանելով Ալիքէտի ժամանումը:

—«Մնաս բարով սիրունիկս...» ըսաւ Էլէն բռնելով Արմանի ձեռքը եւ զայն համբուրելով, ինչպէս երբեմն ընել սովոր էր հեշտ ջիւնքով մը. մանկամարդ կինը արդէն իսկ ձեռքին մէջ բռնած էր նոր ոսկեսուած ձեռազարդ մը, երբ Շաղէլ ներս մտաւ: Ալիքէտ իսկոյն իր կինը դիտեց, ուղղամիտ եւ բարի նայուածքով մը ուսաւ զուարթօրէն. «Ո՛ւշ» Արման լաւ կը ճանչնար այդ նայուածքը, որ չէր փոխուած իրենց մանկութեան օրերէն ի վեր, երբ երկուքն ալ կը դասնէին Վանապատի կրթական հաստատութեան մէջ, հետեւելով Հանրի Դ-ի լիսէի դասընթացքին: Այդ գիշերթիկ վարժարանը կը գտնուէր Բանթէանին հետեւ, Բաբ-Բիբարլ փողոցին անկիւնը, որ հիմա Ամիլեօ կը կոչուի: Իր մանկութեան հասակէն ճանչցած մարդ մը խաբելու խղճահարութիւնը չէր որ յանկարծական անհանգստութիւն մը պատճառեց Ալիքէտ որ Բէրնի, այլ սա մոռացուած թէ Էլէն կը խաբէր այնքան վստահելի անձ մը: Առնական եսասիրութիւնը այդպիսի հրեշային միամտութիւններ ունի: Հրապուրող մը, որ կին մը գլխէ կը հանէ, իրեն տեղի տալուն համար կը քամահրէ զայն եւ կը մոռնայ ինքզինքը քամահրելու, զայն հրապուրած ըլլալուն համար: Սակայն Ալիքէտ բռնելով Էլէնի ձեռքերը, «Այս իրիկուն շնորհքով ճանճրացայ. ինչ փոխարինութիւն պիտի ընես ինծի...» հարցուց: Որքան կը վշտանար, երբ իր ամուսինը կը դիտէր զինքը: Մանկամարդ կինը որքան փափագ կը զգար այդ անկասկած առնանոյն երեսն ի վեր պոռալու. «Զէ՞ք տեսներ որ ուրիշ մը կը սիրեմ: Օձիքս ձգեցէք... Չեմ ուզեր սրտել...» Բայց երկու սենեակ անդին, փոքր մահճակալ մը կը պարզէր իր սպիտակ վարագոյրները, որուն տակ պառկած էր իր զաւակը, փոքրիկ Հանրին: Ինչո՞ւ համար այդ դանդաղեր գլխուն պատկերը չատ անլաւ էր՝ զայն կասեցնելու համար շնութեան ազեռաւոր ձամբուն վրայ, եւ բաւական ուժգին՝ զայն արգիլելու համար իր սիրոյն հետամտելէ ծայր աստիճան: Իր զաւակը աչքին առաջեւ բերաւ, մինչ ամուսինը կը խօսէր իր հետ: Բնաւ չնորհեցաւ Արմանը քամահրել, իրեն ներշնչած սիրոյն համար, թէեւ բարեկամի մը կինը ըլլար ան: Ընդհակառակը, ինքզինքը պանարակեց՝ պէտք եղածին չափ զայն չսիրելուն համար, որով հետեւ չէր սիրեր այն ստոգապանքները, որոնց պատճառ կ'ըլլար: Սա գաղափարն ալ ուժ կու տար Էլէնի թէ այդ ամէնը կ'ընէր Արմանի սիրոյն. ուստի հպարտութիւն յայտնող շարժումով մը իր ճակատը երկարեց ամուսնին եւ ըսաւ չնորհալից կերպով. «Ասանկ են այրերը. պէտք է վարձատրել զանոնք, եւ անմիջապէս, իրենց պարտքը կատարելու համար:»

Գ.

ՍԻՐԵԼՈՒ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ժամը տասնըմէկուկէսն էր երբ Արման տը Բէրն դուրս ելաւ Ռոչֆուքօ փողոցի ատենէն: Հովը ուլած էր բոլոր ամպերը եւ երկինքը լեցուն էր լուսաւորներով: «Ադեղ գիշեր» ըսաւ Արման մտովի. «մինչեւ տուն պիտի քալեմ:» Ճամբան երկար էր, որովհետեւ Շան զ'Էլիզէի բարձունքը, Լինքոլն փողոցը կը ընակէր: Հոն, տան մը երկրորդ յարկին եւ պարտէզին վրայ նայող մասին մէջ վարձած էր յարկաբաժին մը, զոր հաճոյք զգացած էր երբեմն կահաւորելու վայելուչ ճաշակով մը եւ ամէն տեսակ հին զարդակահեղով: Բայց որքան ատենէ ի վեր չէր կրցած այդ տան մէջ անցընել իրիկունները...: Հիմա կը յառաջանար Աէն-Լազարի փողոցի մայթին վրայէն, որ սկզբան անձուկ, յանկարծ կ'ընդլայնէր գետի մը պէս, որուն կը միանան ուրիշ գետակիցներ, Թրինիթէ հրապարակէն սկսեալ, ուր հոսանք մը կար անցորդներու ու կառքերու, որոնք կուգային Շաթօտէն, Շոսէ-տ'Անթէն եւ Լանտը փողոցներէն: Կառքերը ու օմնիպիւսները կը թռուցնէին, ամբոխը կը վխտէր: Մերթ հանրակին մը կ'անցնէր դրան մը անկիւնէն ու լցուրը բաւերով կը մտնէր Արմանին, որ ձեռքով կը հրէր զայն մեզմիւ: Միթէ հակադրութիւն մը չկա՞ր փոքր սրտին մտերմութեան ու մայթին վժացող անպատկառութեան մէջ:

(Շարունակելի)

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅ ՎԱՆՔԵՐԸ

Բ.

Երկրագործական ուսմունք ասելով՝ այստեղ չի կայանար մի միայն մեքենական դառն աշխատանքի մէջ, ինչպէս առհասարակ կը հասկնան մեր կողմերը:

Այս տեղ երկրագործութիւնը եւ գիւղատնտեսութիւնը ընդհանուր առմամբ հիմնուած է գիտութեան վրայ. քաղուկի եւ ուժի տեղ մեքենական ու երկրագործական արուեստն է որ կը գործէ. պարզ գիւղացիներ անգամ պարապուած են քիմիական, բուսաբանական եւ կենդանաբանական ու ֆիզիքական տարրական ծանօթութիւններ ունենալ, կարենալ մի գործ կատարելու համար: Նոյն ծանօթութիւնը պարտին գիւղացիք ունենալ մեքենագործութեան մէջ ալ, որպէս զի կարողանան զայն գործադրել ի հարկին. օրինակ, խոտ քաղելու համար, մի մեքենայ, մի մարդ եւ մի ձի կը կատարեն օրական այնքան գործ օրան մեր գաւառները կարող են կատարել մէկ օրուան մէջ մեքենան գործը 50 մարդ: Այսպէս եւ կան, սերմանելու, հնձելու, կալնելու, զտելու ու մաքրելու մեքենաներ, որոնց համար ի հարկէ մի քիչ գիտութիւն է հարկաւոր՝ կարենալ գործածելու համար: Այս օրինակէն միայն բաւական է տեսնել թէ ո՛ր ասպնջական դիւրացեր է այստեղ երկրագործութիւնը: Սակայն այս բանին համար ալ, ինչպէս ըսի, շատ ու քիչ գիտութիւն հարկաւոր է կարգին գործ կատարելու համար. օրինակ՝ մի գիւղացի որ պանրագործ պիտի լինի, պարտի գիտնալ, քնել կաթի վիճակը, նրա հիւանդութիւնները, նրա խարդախութիւնները, լաւն ու վատը, եւլն.: Կարող է պատահիլ որ միայն մի հիւանդ կովի կաթով խեղճ պանրագործը կարող է վնասել իր ստացած օրական 1000 լիտր կաթերը եւ նոյն իսկ մեծ քանակութեամբ չինած պանիրները. դրա համար, պանրագործը պարտի լաւ ծանօթ լինել քիմիական մի քանի պարզ բաղադրութիւններին ու տարրաղադրութիւններին եւ մեքրոպաբանութեան: Նոյն հմտութիւնը պէտք է ունենայ արտեր եւ մարգագետիններ աղբելու, կենդանիներու խմամքի եւ աղնուացման գործին մէջ: Մի գիւղացի, որ քիչ շատ նախնական կրթութիւն է ստացել՝ կենդանիները աղնուացնելու եւ ի վաճառ հանելու, կը տեսնես մի քանի տարուան մէջ հարստութիւն կը դիզէ. սրա համար բաւական է ասել որ, լաւ, ցեղական ընտրութեամբ (sélections des animaux) պատրաստուած մէկ երկու տարեկան ցուլը, արջառը ի վաճառ կը հանէ եւ մի ակնթարթի մէջ 1500–1800 ֆրանքի (*) կը ծախէ. եւ պէտք է ասել որ Զուիցերիոյ թէ կովերը եւ թէ արջառները (bovine) աշխարհաճանաչ են: Ամէն կողմերէ, Ամերիկայէն, Անգլիայէն, Աւստրալիայէն, Ռուսիայէն եւ Աւստրիայէն գնողներ կուգան՝ այստեղի անասուններէն սերմնցու տանելու համար: Եւ անա կը տեսնէք, մի պարզ գիւղացի, նոնապետական ապրուստով, արջառներին ծախելով՝ անագին հարստութիւն կը դիզէ:

Այս անհուն եւ լիաառատ բարութեան շնորհիւն է որ այստեղ ամէն մարդ առհասարակ հակում եւ ցանկութիւն ունի դէպի երկրագործութիւն եւ գիւղատնտեսական խնդիրները: Իսկ մեր կողմերը երկրագործութիւնը կը նշանակէ կոչտ, կոպիտ, մինչ հողի, բահի, բրիչի հետ տանջուող եւ արեւի կիզիչ ճառագայթներուն տակ տապակուող մի բեռնչբեր, մշակ:

Բացառութիւն կը կազմեն Ծայրագոյն Արեւելքցիք, որովհետեւ ձարտնում արդէն երկրագործական, տեխնիկական եւ գիւղատնտեսական միջնակարգ ու բարձրագոյն վարժարաններ այնքան բազմացել, երկրագործական արուեստը եւ վաճառականութիւնը այնպէս ճոխացել եւ զարգացել են, որ նոյն իսկ Եւրոպայի եւ հիւսիսային Ամերիկայի նոր գիտական մեթոդների եւ դրութիւնների հետ կը մրցին:

Զին ալ լաւ է մեզանից եւ կեդրոնական Ասիայ բոլոր երկիրներից. նոյն իսկ իր ճարտարարուեստական, գիւղատնտեսական եւ հողագործական շատ ճիւղերով, շատ անդամ դաս է տուել Եւրոպային եւ այժմ էլ կը մրցի նրա հետ, միայն թէ հին դրութիւններով եւ ձեւերով: Մի բան կայ որ Զինացիք վերին աստիճանի զանդաղ են եւ պահպանողական՝ գիտութեան եւ արուեստից վերաբերմամբ, այնպէս որ Եւրոպացիք, մէկուն դանդաղութիւնը եւ երկարատեւ համբերութիւնը ուզելն ցոյց տալ, կ'ըսեն այս մարդը չինական կամ քարացած դարու մէջ կ'ապրի:

Դալով մեր հարցին, Զուիցերիոյ մասին այնքան ալ պէտք չէ լաւատես լինել թէ այս երկիրը դրախտ է. թէեւ ամենքն ալ հաւասարապէս կրթուել են, գիտուն կամ փիլիսոփայ են դառել, ո՛չ, ժողովուրդը գրեթէ համեմատական կերպով ամէն տեղ նոյն է, միայն թէ ի հարկէ սա տարբերութեամբ որ այս տեղ ամէն մարդ, արու եւ էգ գրել կարգալ գիտուն եւ իրենց հասկացողութիւնները ու ըմբռնումները բոլորովին տարբեր են գիտութեանց եւ արուեստից նկատմամբ: Այս տեղի ժողովրդեան յոյսը իր սեփական աշխատանքի եւ գիտութեան վրայ է, իսկ մերիներին՝ բնութեան եւ նախախնամութեան վրայ. բայց պէտք է գիտնալ որ բնութիւնը քանդող է, իսկ գիտութիւնը չինող. դրա համար աւելի լաւ է, նկատի առնել իմաստունի առածը որ կ'ըսէ. «Օգնէ դու քեզ եւ երկինք քեզ պիտի օգնէ:»

Բացի բնական եւ ընկերական պատճառներից, կայ եւ մի ուրիշ գլխաւոր պատճառ այստեղի երկրագործական եւ գիւղատնտեսական արուեստին զարգացման եւ առաջդիմութեան:

Այդ պատճառների ամենէն էականներն են, բազմաթիւ առուեւարական ընկերութիւններ եւ զանազան կառավարական անհատական սէնտիքաներ ու վարչութիւններ, որոնք գիտութեան ամենամոր սկզբունքների եւ մեթոդների միջոցաւ առաջ կը մղեն երկրագործական մասնաճիւղը. դրա համար բաւական է ասել որ, Ցիւրիխի նահանգը ունի միայն 115,000 բնակիչ, իսկ քաղաքում միայն կայ 15,000, եօթը հատ գիւղաշէջանակներով եւ 2–3 փոքրիկ գիւղաքաղաքներով. միայն երկրագործական եւ գիւղատնտեսական բաժնի համար, ունի 25 հատ ընկերութիւններ՝ 4,414 անդամներով:

Այս տեղ մեզ շատ հեռու կը տանի դրանց բոլորի մասնաւոր ծրագիրներ եւ գործերը մի առ մի թուել: Ամէն մի ընկերութեան նպատակն է աշխատիլ առհասարակ ամէն մէկը իր որոշ չընչնակում տարածել, զարգացնել երկրագործական ուսման եւ գիտութեան հիմունքներ, ֆրի տարածելով երկրագործական եւ գիւղատնտեսական ամամաթերթեր, լրագիրներ եւ պառչիւրներ, գիրքեր գրելով յարաբերութիւնները եւ հաղորդակցութիւնները, ծաղկեցնելու համար վաճառականութիւնը, որ է ծուծը, հոգին երկրի մը տնտեսական զարգացման ու խաղաղ բարգաւաճման:

Ֆրիսլէրի

Մ. ԹԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Պրեսլէլի չրջականները գտնուող գերեզմանատան մը մէջ, չիրմի մը վրայ հետեւեալ տապանագիրը կը տեսնուի, որ հանդուցեալին կամքով պատրաստուած է.—

«Ատ հանդչի Փորժ Ֆիբան, մեռած 1878 օգոստոս 28ին, 58 տարեկանին մէջ: Զորս անգամ ամուսնացած է, առանց երջանկութիւն գտնելու:

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ՄԷՋ

Վերջապէս Տիարպէքիր ալ, երկարաձիգ վարանումներէ ու տարուբերումներէ ետքը, ունեցաւ կիրակնօրեայ վարժարան մը, որուն չափազանց կարօտութիւն ունէր, իր երիտասարդութիւնը դաստիարակելու, եւ տարածուն ազիտութիւնը կարելիութեան չափով ամոքելու համար:

Արեւելի չանեկան օրաթերթի 5011 եւ 5012 թիւերուն մէջ հրատարակուած զգոյշ մը յօդուածներով, բացատրելէ ետքը լրագրութեան կարեւորութիւնը ու բոլոր այն չնչին առուելութիւնները, զորս անիկա կը ջանայէ ընծայերցաւոր հասարակութեան, ըսած էինք թէ, Տիարպէքիր, շատ անարիւն ու ցորտ վերաբերում մը ունեցած է լրագրութեան հանդէպ, թերանալով գնաստութեան ու քաջալերութեան այն բաժնին մէջ, որուն անկիւ լիապէս իրաւունք ունի, իր մատուցած ուսումնական բարիքներուն համար: Դարձեալ միւնոյն յօդուածներուն մէջ պարզած էինք թէ, այս անքաջալերական վերաբերումին եւ կրթական շատ կարկառուն յետամնացութեան մը պատճառաւ, Տիարպէքիրի հայ երիտասարդութեան ամենասուար մեծամասնութիւնը ամենասոր ազիտութիւն մը ունի ընթերցանութեան ու հաշուական գործառնութեանց մէջ, հակառակ իր մեծին սրամտութեան, որ եղանակորէն կը յատկանշէ զինքը, իր մտակայ երկրացիներուն բաղդատութեամբ:

Այս ցաւոտ տողերէն ետքը, իբրեւ մխիթարական պարագայ մը յիշատակած էինք թէ, երիտասարդութեան կարեւոր մեկ մասին մէջ, կրթասիրական փափաքներ արթնցած են, գիտակցութիւն մը իրենց ամօթաբեր ազիտութեան, ու ջանք մը ունենալու: Այս պատճառաւ թելադրած էինք որ, քաջալերուին անոնց կրթական փափաքները, ու գոնացում տրուի պատասխանատու վարչութեանց կողմէ, որպէս զի անոնք բոլորովին թողուն իրենց անպէտ զբաղումները, անբարոյական արարքները, ու քիչ մըն ալ անդրադառնանք իրենց գիտնական ու մտաւորական առողջութեան, ու մարդկային պարտականութիւններուն կոչուելու:

Ուրախութեամբ եւ սրտագին գոհունակութեան արտայայտութեամբ մը կը ծանուցանեմ թէ, այդ յօդուածներուն միջոցաւ եղած քաջալերական թելադրութիւնները ու առաջարկութիւնները, իրենց նպատակին ծառայեցին, ու մինչեւ այն ատեն ծարգրուած մտադրութիւններուն գործնական հանդամանք մը տուին:

Ձիրդ նոյն օրերուն մէջ, քանի մը խելացնոր երիտասարդներ, որոնք այդ օգտակար ծրագրի յղացումին մէջ առաջնութեան դերք մը գրաւելու իրաւունքը ունին, անմիջապէս մասնաւոր խնդրագիր մը մատուցին Առաջնորդարանի, յաջողապէս չանգործելով այն պատեհութիւնը, որ գոյացած էր այդ թելադրութեան բարերար տպաւորումէն: Այդ խնդրագրով բացատրած էին այն խոր տգիտութիւնը, որ ամենէն կարկառուն յատկանիշն է Տիարպէքիրի հայ երիտասարդութեան, ու այն բոլոր անպատեհութիւնները, որոնք օրինաւոր ժամանցի մը չգոյութեանը պատճառաւ, կը ծագին անհանգստութիւններէ ու անօգուտ յաճախումներէ, խնդրելով որ Առաջնորդարանի անմիջական հոգածութեանը տակ կիրակնօրեայ վարժարանի մը բացումը կատարուի, որպէս զի հոն հաւաքուելով ուսումնատենչ երիտասարդութիւնը, թէ՛ բարերար ժամանց մը եւ թէ բարոյական ու մտաւորական լիակատար մնունդ մը վայելէ:

Առաջնորդարանը, որ արդէն գիտակից էր տգիտութեան այդ աւերքներուն, ուխտապէս կը զգար այնպիսի հանգամանքի մը անհրաժեշտութիւնը, սկզբանէ հոն, ասոնց մը երկրորդ յարկին եւ պարտէզին վրայ նայող մասին մէջ

ընդունեց այդ առաջարկութիւնը, մանաւանդ որ հիմա ինքնաբեր դիմում մը կ'ըլլար։ Ուստի նախնական քանի մը վարանումներէ ու ձգձգումներէ ետքը, պատօնեց այդ վարժարանին բացումը, անոր ներքին ու բարոյական հոգածութիւնը յանձնելով մեր ամենէն հմուտ քահանային, Տ. Գրիգոր Հաքիմեանի եւ չորս ուսուցիչներու։ Սակայն ասիկա թեթեւ ըմբռնումի մը արտայայտութիւն էր, որովհետեւ ուսումնական եռանդը, այնքան բուռն յորձանքով մը համակած էր երիտասարդութիւնը, որ բացումի առաջին կիրակին իսկ ուսանողներու պատկառելի թիւ մը խուժած ու խիտաթիւ լեցուցած էր Ս. Կիրակոսի վարժարանին մեծագոյն սրահներէն մէկը, այնպէս որ հարեւանցի հաշուով մը հասկցուեցաւ թէ, այդքան ընդարձակ ձեռնարկութեան մը՝ հինգ ուսուցիչներով կառավարումը բոլորովին անկարելի է։ Ուստի այդ ուսուցիչներուն միահամուռ դիմողութեամբը, առաջարկուեցաւ որ այդ վարժարանին արմատական կազմակերպութեան ու կանոնաւորութեան գործը, յանձնուի հոգաբարձութեան եւ անօրէնութեան, որպէս զի ուսումնակարօտ երիտասարդութիւնը լիապէս ըմբռնէր գործնական ծրագրի մը մատակարարած կրթական բարիքները։

Այս առաջարկութիւնն ալ, որ օգտակար ըլլալու անկեղծ ու բարեմիտ զգացումէ մը կը բղխէր, անմիջապէս ընդունուեցաւ։ Առաջնորդարանէն, որ մասնաւոր պաշտօնագրով մը, անոր հոգածութիւնն ու մատակարարութիւնը յանձնեց Ս. Կիրակոսի երկսեռ վարժարաններու Հոգաբարձութեան ու անօրէնութեան, որոնք այնքան եռանդուն եւ անբասիւտ գործունէութեամբ մը կը վարեն իրենց ստանձնած գործը, եւ այնքան փայլուն գրաւականներ կը ներշնչեն՝ այդ կիրակնօրեայ վարժարանն ալ բարձրացնելու իրեն արժանաւոր դիրքին։

Հոգաբարձութիւնը ու անօրէնութիւնն ալ պատրաստակամ յօժարութեամբ մը ընդունեցին այդ ձեռնարկութեան կանոնաւորման ու բարգաւաճման պատասխանատուութիւնը, ու անմիջապէս պատրաստուեցաւ թէ՛ ծրագիրը եւ թէ՛ ժամանակացոյցը, որոշուելով դասախօսութեանց տեւողութիւնը ու բոլոր ուսուցիչներուն պարտականութիւնը, իրենց մասնագիտական կարողութեանը համեմատ, եւ ամբողջական գործակցութեամբ, որով հաստիւ թէ կը բաւականանար։

Բնականաբար, սաանկ վարժարանի մը մէջ, ուր ամենէն կարեւոր գիտելիքները մինակ անհրաժեշտ են, քանի որ կեանքի պայքարի դիմացումին համար կը ջամբուին, պիտի լքուէին երկրորդական առարկաները, նկատողութեան առնուելով միջավայրական պահանջումները, եւ ուսանողներու այժմեական պէտքերը։ Ուստի մասնաւոր խորհրդակցութեամբ մը որոշուեցան հետեւեալ առարկաները. Կրօն. հայերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն կամ անգլիերէն, թուաբանութիւն, գիր եւ բարոյախօսութիւն, պայմանաւ որ, ձրիաբար ուսուցանեն դասատուները, երիտասարդութիւնը՝ տգիտութեան վարմէն ազատելու պիտոյն համար։

Դասախօսութեանց սկզբնաւորումէն եւ կանոնաւորումէն յետոյ, ուշադրութեան ու աքանչացման արժանի էր այն խանդաւառութիւնը ու գործունէութիւնը, որ աչքառու կերպով մը կը կարկառէր ուսանող երիտասարդութեան շրջանակին մէջ, որ ծարաւահուծ անցորդի մը մոլեգնութեամբ, ընդելուզուած էր իր սիրելական գիրքերուն ու դասաւորութիւններու անդուգական հաճոյքին մէջ։ Դասարաններու, տուներու, խանութներու անկիւններուն մէջ, միշտ միեւնոյն խորհրդակցութիւնները, որոնց յաւիտենական նիւթն էր ուսումնքի եւ կրթութեան կարեւորութիւնը, տեւականութեան առաւելութիւնները, եւ ատոնք այնքան հմայիչ չեչտերով, որ անոնց ունկընդրողը ինքզինքը գրականութեան ու գիտութեան նուիրուած շրջանակի մը մէջ կ'ենթադրէր իրաւամբ,

Հո՛ս քանի մը երիտասարդներ, որոնք թուաբանական կնճռոտութիւնները լուծելու զբաղած են։ Հո՛ն, քանի մը հոգիներ լրագրական յօդուածի մը վրայ կը վիճաբանին։ Ասդին գիրք մը կը թղթատեն, ու դեռ ուսումնասիրական ինչ դրուագներ, այնպէս որ զարմանքով կը համակեն զքեզ, երբ մտածես թէ, ատոնք դեռ երկու ամիս առաջ, այնքան պաղ վերաբերում մը ունէին, քաջալերանքի պակասին համար։

Հոգաբարձութիւնը, այս ձեռնարկութեան բեղմնաւորումը աւելի կատարելագործելու համար, չատ դեղեցիկ ու գործնական առաջադրութիւն մը ունեցաւ, որոշելով որ, իւրաքանչիւր ուսանող, իր կարողութեանը չափով, մուտքի, եւ շաբաթական դրամ վճարէ, որպէս զի, եթէ այդ գումարը աչքառու քանակութեան մը հասնի, անով գրադարան մը հաստատուի, դրուելով բոլոր ուսանողութեան տրամադրութեանը տակ։ Այս առաջադրութեան օգտակարութիւնը, բարոյական առաւելութիւնները եւ ընթերցասիրութիւնը խթանելու հանգամանքը այնքան ակներեւ է որ այս մասին ներբողներ հիւսելը բոլորովին աւելորդ է։ Միջավայրի մը մէջ, ուր բարոյական միջոցները ու շահեկան ժամանցները այնքան ցանցառ են, եւ ուր լրագիրներ, գիրքեր կարդալու հեսաքրքրութիւնը այնքան ամնչմարելի է, բնականաբար, օրինաւոր գրադարանի մը գոյութիւնը նախանամական բարիք մըն է, որ կրնայ միշտ արծարծուն պահել ընթերցասիրական տրամադրութիւնները։

Արդարեւ, ասկէ քանի մը տարի առաջ պզտիկ գրադարան մը ունէինք, ուսուցիչներու ջանադրութեամբը հաստատուած, որուն կ'աջակցէին նաեւ ուրիշ անձնաւորութիւններ։ Սակայն որովհետեւ անոր մատակարարութիւնը չարաշահ ձեռքերու յանձնուած էր, այս պատճառով անպզտապէս ցիրուցան եղաւ, ու դրամագլուխն ալ կորընչուց։

Անտարակոյս, այս անդամ, որ աւելի լայնամիտ ըմբռնումով ու խոհական մտադրութեամբ մը անոր հիմնադրութեանը կը ձեռնարկուի. այնքան ստուարախումբ երիտասարդութեան մը մատուրական զարգացման զսպանակը պիտի ըլլայ։ Բնականաբար, Հոգաբարձութիւնը պիտի յանձնէ զանիկա հաշուագէտ ու հեռատես մատակարարութեամբ մը, որպէս զի կատարեալ ապահովութիւն մը ներշնչէ հաստատութեան։ Այդ պարագային՝ քաջալերս կը յուսանք թէ, շատ մը կրթասէր անձնաւորութիւններ, իրենց դրամական ու բարոյական դոնողութիւններով պիտի աջակցին անոր բարգաւաճումին ու կանոնաւորումին, մանաւանդ եթէ Առաջնորդարանն ալ զորավիգ ըլլայ այս անբաղդատելիօրէն դեղեցիկ ձեռնարկութեան, ինչ որ նուիրական պարտականութիւն մըն է, եւ դրադարանի մը գոյութիւնը վայելելու փառաւորութիւնը պիտի ներշնչէ մեզի։

Ուսանող երիտասարդութեան ներկայ թիւը հարիւրի կը հասնի։ Դեռ քանի մը շաբաթուան սկզբնաւորումէն ետքը, այսքան պատկառելի համախմբում մը, զօրաւոր գրաւական մըն է թէ, հասարակութիւնը գիտակցած է դաստիարակութեան կարեւորութեանը։ Համախմբումի այդ պատկերաշարին մէջ ամենէն հետաքրքրական դրուագները կան այլազան տարիքներու ու դասակարգերու, որոնք միեւնոյն տենդոտ խանդավառութեամբ կը հետեւին պարտադրուած աշխատութիւններուն։ Մանաւանդ տարբեր քրիստոնեայ յարանուանութեանց վերաբերողներու անենատ մասնակցութիւնը, սա հպարտացնող յուսադրութիւնը կը ներշնչէ թէ, քիչ ատենէն, ուսանողութեան թիւը պիտի հասնի երկու հարիւրի, որ յառաջդիմութեան ցայտուն նշան մըն է։

Գերազանցապէս կը յուսանք թէ, կիրակնօրեայ վարժարանի մը, եւ անոր առընթեր գրադարանի մը հաստատութեան ձեռնարկութիւնը, բարոյական գլխաւոր միջոցներէն մէկը պիտի ըլլայ, որ իր չանգրդումով, մեր երիտասարդութիւնը հեռու պիտի պահէ մոլեկան վատթարացումներէ ու չռայլութիւններէ։ Կ'արժէ որ Առաջնորդարանը եւ իր վարչական պաշտօնէութիւնը, իրենց յաճախական այցելութիւններով եւ ստիպողական պարագաներու մէջ կատարուած բարոյական աջակցութիւններով քաջալերէին այս համեստ սկզբնաւորումը, որ այնքան յուսալից ըլլալ կը խոստանայ արդարեւ։

* * *

Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ, Առաջնորդարանը, քաղաքիս Ս. Սարգիս եկեղեցիի խանգարուած երկսեռ վարժարաններու բարեկարգութեանը համար գործնական քայլ մը առած է, որոշելով որ, անոր ներքին կազմակերպութեան պարտականութիւնը յանձնուի Ս. Կիրակոս եւ Եղեղցիի վարժարաններու Հոգաբարձութեան եւ անօրէնութեան, որոնք ամէն կերպով կարողութիւն ունին անոր ներքին բարեկարգութիւնը օգտաւէտ եղանակով մը ապահովելու։

Եթէ այս որոշումը իրական եւ անփոփոխ ըլլայ, կ'արժէ ջերմագին կերպով շնորհաւորել Առաջնորդարանը, իր վարչական պաշտօնէութիւններով, որովհետեւ, մենք քաջալերած համոզուած ենք թէ, առանց այդ գործնական միացումին, անկարելի է բարեկարգութիւնը այդ վարժարաններուն, որոնք համակ գպրոցավարութեան մը երեսէն բարոյապէս ու նիւթապէս չարաչար տուժեցին, ամրութեան դատապարտելով ուսանող մանուկներու թանկագին ժամանակը։

Երանի՜ թէ ասիկա իրական ըլլար, ու Ս. Սարգիսի թաղեցիներն ալ վայելէին կրթական բարիքները, որոնք հիմա միակ Ս. Կիրակոսին վիճակուած են։ Եթէ բարի կամեցողութիւնը չպակսի, գործադրութիւնը դժուար չէ, քանի որ դրամական խնդիր չկայ գրեթէ։

Տիարպէքիր ՅԱԿՈԲ Պ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՇԻՖԱ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑ

ՊՈԼԻՍ ՏԻՎԱՆ ԵՕԼՈՒ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՎԻՐԱՀԱՏ

ՏՔԹ. ՖՈՒԻԱ ՍԻՒՐԻՑՅԱ ՓԱՆՆ

Մէկ քանի տարիէ ի վեր, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին հաստատուած այդ հիւանդանոցին մէջ, որուն հիմնադիրն է վիրաբոյժ Տ.Գ. Ֆուատ փաշա, մեծ յաջողութեամբ կը դարմանուին վիրաբուժական ճիւղին պատկանող հիւանդութիւններ, ինչպէս են խոյլ (սրբաձա), ուռեր, ոսկորի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ կանացի հիւանդութիւններ, ի հարկին վիրաբուժական գործողութիւններ ալ կատարուելով։ Կ'ընդունուին եւ մեծ դիրութիւններ կ'ընծայուին այն կիներուն, որոնք մարդ չունին եւ ծննդաբերութիւն պիտի կատարեն, եւ կամ զերծ մնալ կ'ուզեն ծննդաբերութեան յարակից հիւանդութիւններէ եւ անհանգստութիւններէ։ Մասնագէտ կարող բժիշկներ ունի հիւանդանոցը, ուր շարունակ կը գտնուի նաեւ վկայեալ դայեակ մը՝ հիւանդները խնամելու համար։ Աղքատները փոխն ի փոխ ձրիաբար կը դարմանուին, շնորհիւ Կայս. գթութեան։ 4—5

Արտաքին Լուրեր

ԲՐԻՒԿԼԻՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Շահեկան կանխում մը.— Առաջին գլուխներեն արտատպումներ.— Առիւծի որորդութիւն մը.— Քաջերու պատերազմը։

Թարմ անցեալ օր կանխում մը ունեցաւ Բրիւքլէր նախագահին յիշատակներէն հատուածներ հրատարակելով։ Այդ գործը յաւակիկայ ամուսն հրապարակ պիտի գայ։ Ատոնք առաջին գլուխները կը կազմեն Թրանսվալի Եբրէմի նախագահին ինքնակենսագրութեան։ Առաջին անգամ կայ առիւծի որորդութեան մը նկարագրութիւնը։ Պ. Բրիւքլէր պարզ ու միամիտ շեշտով մը եւ սովորական քանի մը պէս կը պատմէ թէ տասնչորս տարեկան եղած ատեն ինչպէս սպաննած է առիւծ մը։ Աւասիկ այդ դէպքը.

«Առաջին անգամ առիւծ մը սպաննեցի 1839ին. տասնչորս տարեկան էի։ Ռէնոսթէր գետին եզերքը որ յետոյ Օրանժի երկիրը եղաւ, առիւծ մը մեր անասուններուն վրայ յարձակած եւ անոնցմէ մէկ քանին յափշտակած էր։ Մեզմէ մեկ հոգի որոնց իրեւս օգնական կը հետեւէի, սկսան հալածել այդ առիւծը։ Ամէնքս ալ ձի հեծած էինք եւ երեքական կ'երթայինք՝ իրարմէ բաւական հեռու։ Տակաւին մենք կատարելապէս չպատրաստուած՝ առիւծը գտաւ մեր հետքը եւ դէպի մեր կողմը յառաջացաւ վայրագ ոստումներով։ Անմիջապէս բոլոր ձիերը հաւաքեցին շրջանակի ձեւով գլուխներն դէպի ներս։ Ատիկա պարսաւորիչ եղանակ մըն է, այդ կարգի որորդութեանց համար, վասն զի եթէ ձիերը տենտեն առիւծը, իսկոյն կը խրտչին եւ բնականաբար գործը կ'ուրուի։ Ամէնուս համար առանձին տեղեր որոշուեցան։ Ես ետին կեցայ, ձիերուն առջեւ, որոնց պաշտպանութեանը յանձնուած էի։ Առիւծը իր վերջին ոստումովը մօտս ինկաւ. յետոյ կծկեցաւ, պատրաստելով ձիերուն վրայ յարձակելու եւ այդ պարագային գլխս վրայէն պիտի անցնէր։ Այն միջոցին երբ առիւծը կը ցատկէր, հրացանս պարպեցի եւ այնքան ճիշդ նշան առած էի որ անասունը վայրկենապէս մեռաւ։ Առիւծը իմնալու ատեն քիչ մնաց որ զիս ճմլէր։ Ընկերներս իսկոյն օգնութեան փութացին, բայց հարկ չկար, վասն զի առիւծը արդէն անկենդան էր։ Հրաշէկին ձայնէն որորդներուն երկրորդ խումբն ալ հասաւ. բաւական ատեն բոլորուած մնացինք անասնոյն շուրջը, խօսելով այդ դէպքին վրայ։ Հիւկօ անուն մէկը ծունգի եկաւ, առիւծին ճանկերը չափելու, որոնք բաւական խոշոր էին։ Հիւկօ երբ չափելու զբաղած էր, ահարկու մռնչիւն մը օդը թնդացուց, եւ Հիւկօ կռնակին վրայ պառկեցաւ՝ վախէն մարելու ասիճանին հասած. իսկ միւսները սկսան խնդալ, վասն զի իրբեւ որորդ գիտէին թէ առիւծը, մեռնելէն քիչ ետքը, կարող է ահռելի մռնչիւն մը արձակել։ Հիւկօ գիտէր այդ պարագան, բայց չուսուցած ըլլալուն համար մոռցած էր։ Հիւկօ որ իր զգացած վախին համար ամչցած էր, վրաս յարձակեցաւ, բայց միւսները թող չտուին, ըսելով որ չդիմանալով ըրած էի։»

Ցիշատակներուն միւս գլուխները կը վերաբերին Պոէրներու վարած բազմաթիւ պատերազմներուն՝ Մաթապէլէներու եւ Քաֆիրներու դէմ։ Աւասիկ ատոնց մէկ մասը.

«Երկուշաբթի օր մըն էր որ սկսան յարձակումը՝ մեր անասունները կողոպտող Քաֆիրներուն դէմ։ Ըստ սովորութեան առաջին կարգին վրայ կը գտնուէի, եւ արդէն քանի մը թշնամիներ դեսին փըռած էի, երբ գնդակէ մը զարնուելով զդայաւիրել եմ։ Վան Ռուեէն անուն անձ մը օգնութեան փութաց եւ գլուխս փաթթեց հագուստի մը մէջ։ Երբ տակաւին մարած էի եւ Վան Ռուեէն դիս կը խնամէր, բարեբաղդաբար երիտասարդ Հոթէնթօ մը օգնութեան փութաց եւ իր հրացանովը հեռացուց Քաֆիրները։ Երբ սթափեցայ, տեսայ Քաֆիրները որոնց ժայռերու տակ ապաստանած մեզ պաշարելու կ'աշխատէին։ Զգացի թէ Պոէրները մեծ վտանգի մէջ էին, եթէ ժամանակին խնդ չարուէր անոնց։ Զիս ազատողը հսկեց վտանգի տակ եղած կէտերուն վրայ, մինչդեռ ես անկարող էի հրացան բռնելու։ Քաֆիրները իրենց ապաստանած տեղէն ըռուն կրակ մը կը տեղացնէին մեր վրայ, բայց վերջապէս իրենց գրաւած ըլլալէն անդին մղուեցան։ Այդ ճակատամարտին մէջ կեանքս քանի մը անգամ վտանգի ենթարկուեցաւ։ Խոշոր հրացանի մը գնդակը հագուստս ծակեց կուրծքս։ Թշնամիներուն պետը՝ Սէքքէլի պատերազմէն չատ եղբս ըսաւ թէ մեզի ետ մղելու նպատակով արձակած էր այդ հարուածը, բայց երբ օգիի սրբակիս օգնութեանը դիմեցի, ալ անյաղթելի եղայ. անկէ լի վեր կեանքիս մէջը ալքով չեմ գործածած։ Ճակատամարտը աւարտելէն ետքը Շուլց հրամանատարը մարդ զրկեց մինչեւ անդրիացի միսիոնար Լիվինկսթոնի բնակարանը որ Քաֆիրներու գիւղին մօտ կը գտնուի։ Հոն մեծաքանակ զէնքեր ու ռազմամթերքներ գտնուեցան զորս Լիվինկսթոն մեռեալ էր Քաֆիրներու գործածութեանը համար, ըստ արարելով 1852ի Սէնտ-Ռիվըրի պայմանագրութիւնը։» Բրիւքլէր յետոյ տապա կը պատմէ իր մէկ տեսակցութիւնը թշնամին պետերէն մէկին հետ.

«Ժամանելուս պէս՝ առաջարկեցի Մոշէշը դտնել եւ անոր հետ համաձայնութիւն մը փորձել։ Օրանժի կառավարութիւնը ընդունեց եւ ինծի իբրեւ ընկեր տուաւ Ֆիք զօրավարը ու Շէօմանը։ Մոշէշ որ Թապա Պոդիբայի լեռներուն վրայ կ'ապրէր, ուզեց ինծի հետ տեսնուիլ. առանց սպասելու, դացի անոր դտնուած լեռը. դիմաւորեց զիս։ Մակաթա, Քաֆիրերու մէկ ուրիշ պետը, ներկայ էր եւ զիս ներկայացուց ըսելով. «Աւասիկ Բէլ Բրիւքլէրը։» Մոշէշ պատասխանեց. — «Ի՞նչ։ Բրիւքլէ՞ր է. ինչպէս կ'ըլլայ Արդէն Շատ ծերացած կը նկատէի զայն։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ երիտասարդ է։» Թուս մնաս եւ զիս իր բնակարանը առաջնորդեց։ Երկարօրէն վիճաբանեցանք։ Վարանած կ'երեւար եւ վերջապէս հարցուց թէ ես էի այն անձը որ Մաբլան վանեց իր դրաւած դիրքէն։ Պատասխանեցի թէ ես եմ այդ մարդը։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բարբուկալի ափրիկեան ստացուածքները.— Լորտ Գրանվիլի յայտարարութիւնը.— Անգլիոյ լրագիրները։

Անգլիոյ լրագիրները կը խօսին արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Գրանվիլի այն յայտարարութեանը վրայ զոր երեսփոխանական ժողովին մէջ ըրաւ, Բորթուկալի ափրիկեան ստացուածքներու նկատմամբ Անգլիոյ ու Գերմանիոյ միջեւ դաշնագրութիւն մը կնքուած ըլլալուն մասին եղած հարցումին պատասխանելով։ Անգլիական լրագիրները որոնց գլուխը կը դնուի Տիլի Նիւզ, կ'ըսեն թէ արտաքին գործոց խորհրդականին պատասխանը քիչ մը շատ դիւանագիտական է, առանց պէտք եղածին չափ բացայայտ ըլլալու։ Նոյն թերթերը կ'ըսեն թէ դաշնագրութիւնը ստուգիւ կնքուած է, բայց պայման մը կը պարունակէ թէ Բորթուկալ պէտք է ուզէ իր ափրիկեան ստացուածքներուն վաճառումը։ Պէրլինէ Հանսպու�-կիւեր Քոռեսբոնտենթ լրագրին ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Լորտ Գրանվիլի պատասխանը շատ յստակ չէ, բայց Պէրլինի իրազեկ շրջանակներուն մէջ կը յայտարարուի թէ անգլիագերման դաշնագրութեան կնքուելէն ի վեր որ իրբեւ գաղտնի նկատուած է, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ ծանուցագիրներու ուրիշ փոխանակութիւն չէ կատարուած, բացի Զինու մէջ բաց դուռի քաղաքականութեան վերաբերեալ ծանուցագիրներէն։

Դ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա.

Վիլհելմ կայսր.— Նախարարապետ.— Զեկոյց մը.— Անբել հեռագիր։

Գերլինի քանի մը լրագիրներ մեծ աղմուկ յարուցին այն ունկնդրութեան համար զոր Վիլհելմ կայսրը, Խորհրդարանին կողմէ մաքսային սակացոյցի օրինագիծին նկատմամբ տրուած առաջին քուէին եղբը, շնորհեց նախարարապետ Գոն Պիւլով կոմսին։ Պերլիներ Թագեպլաթ ստոյգ աղբիւրէ լուր առաւ թէ Գոն Պիւլով կոմսին շնորհուած այդ ունկնդրութեան պատճառը այն տեղեկագիրն է զոր նախարարապետը երբեմն կայսեր կը մատուցանէ խորհրդարանական կացութեան վրայ։ Այն բացատրութիւնները զորս Գոն Պիւլով կոմսը դաշնակցային կառավարութիւններուն անունով տուաւ մաքսային սակացոյցի ծրագրին վիճաբանութեանը ատեն, ճշգիւ կը ցոլացնեն կայսեր տեսութիւնները, եւ անկէ եղբը Խորհրդարանին տուած քուէն բան մը չէ փոխած։

—Յառաջիկայ գարնան միջազգային համաժողով մը պիտի գումարուի անթել հեռագրի պայմանագրութիւն մը կնքելու։

Ռ Ո Ս Ի Ա

Թիպէր.— Պայմանագրութեան լուր.— Հերմուսի մը.— Հունձերու վիճակը։

Բեռերապարելիէն կէս-պաշտօնապէս կը հերքուի այն լուրը թէ ռուս կառավարութիւնը մասնաւոր պայմանագրութիւն մը կնքած ըլլայ Թիպէթի կրօնական պետ Տոլայի-Լամայի հետ։ Հերքման հետ սա դիտողութիւնն ալ կ'ըլլայ թէ Տոլայի Լամա տիրող վեհապետ մը չէ եւ թէ անոր երկիրը Զինու կայսրութեան մէկ մասը կը կազմէ։ Ռուսիա բնաւ մտադիր չէ քակելու Զինը ու Թիպէթը միացնող քաղաքական կապերը։

—Իրտիոյ եպիսկոպոսութիւնը մէկ միլիոն բուպլիի վարկ մը կը պահանջէ՝ օգնելու գիւղացիներուն քանի մը նահանգներուն, որոնք վնասուած են հունձքերու աւերումէն։

Պ Ա Ր Ս Կ Ա Ս Տ Ա Ն

Շահին վերադարձը.— Լուսավառութիւններ.— Ռեշտի մեծ հրդեհը.— Հազարաւոր խաւուրներ այրած։

Ռեշտէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն.— Սեպտեմբեր 17ի երեքշաբթի օրը մուսուլմանները կը ծանուցանէին քաղաքին փողոցներուն մէջ թէ Մուզաֆֆերէտտին Շահին վերադարձին առթիւ նոյն գիշերը չբեղ լուսավառութիւններ պիտի կատարուէին։ Ժողովուրդը չատ ուրախ էր որ իր վեհապետը հինգ ամսուան ուղեւորութենէ մը եւրոպը կը վերադառնայ։ Բոլոր վաճառականները իրենց խանութները զարդարած էին՝ գոյնզգոյն կանթեղներով։ Առաուընէ սկսեալ կառավարչին դրան առջեւ նուագածուներու խումբ մը կը նուագէր. վերջապէս ընդհանուր ուրախութիւնը չատ մեծ էր։ Գիշերուան ժամ 11ին յանկարծ խանութէ մը հրդեհ ծագեցաւ։ Լուրը չուռով տարածուելով ընդհանուր շուարում մը առաջ բերաւ։ Կրակը քիչ պտենուան մէկ քանի մը թեւերու բաժնուեցաւ։ Ժողովուրդը աւելի իրենց խանութին ապրանքները ազատելու զբաղած էին, որով ոչ ոք կ'աշխատէր հրդեհին առաջքը առնելու. մէկ քանի ժամուան մէջ հազար հինգ հարիւր խանութներ եւ մէկ քանի քարվանսէրայներ մոխիր դարձան։ Հրդեհին ատեն բաւական խանութներ կողոպտուեցան չարագործներու կողմէ։ Հայ խանութպանները մեծամեծ ջանքերով աղատեցին իրենց խանութները, վասն զի անոնց թաղն ալ եթէ բռնկէր, ամբողջ քաղաքը մոխիր պիտի դառնար։ Եղած վնասը մէկ քանի միլիոն բուպլի կ'ենթադրուի։

Ս. ՄԱՐԿՈՍԻ ԶԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆԸ

Քննիչ յանձնախումբը.— Ի՞նչեն փալ զանգակատունը.— Վերաշինութիւն.— Հանգանակութիւն.—Փլատակներու մէջ։

Մինչեւ որ քաղաքական կեանքը վերբոկսի, այժմեմութիւնը Իտալիոյ մէջ երկու խնդիրներու շուրջը կը դառնայ, Ս. Մարկոսի զանգակատան վերաշինութիւնը եւ Պոնմարթինի գործը։ Զանգակատան վերաշինութեան համար հարկ եղած աշխատութիւնները փութով առաջ կը տարուին։ Զանգակատան փլատակները ամբողջովին վերցուած են եւ վերադրման պատճառները ուսումնասիրելու պաշտօնուեցող մասնագիտական յանձնաժողովը քննութեան ձեռնարկած է։ Զարմանալի պարագաներ երեւան կը հանուին։ Գետնայարկը, պահարանին բնակարանին մէջ, խոնջանոց մը հաստատուած էր պատին հաստութեան մէջ. ասկէ զատ՝ պատը փորուած էր՝ հոն հաստատելով դարաններ եւ ջրի աւազաններ։ Աշտարակին միւս կողմը, մինչեւ իր թանձրութեան կէսը, ծակուած էր, պահապանին բնակարանը մեծցնելու համար, նոյն իսկ շնչհան ծակեր բացած էին պատին վրայ։ Ուրիշ խօսքով, յանձնախումբը կրցած է ստուգել եւ հաստատել Պոնի ճարտարապետին սա գուշակութիւնը «Սրունգները կորուած մարդու մը կացութիւնը առեր է զանգակատունը։» Այս քննութենէն կ'երեւայ թէ հողին ստորերկրեայ վիճակը վտանգալից հանգամանք մը չունի, որով Վենետիկի համար եղած աղետալի գուշակութիւնները կը հերքուին։ Զանգակատան վերաշինութեան համար բացուած հանգանակութեան գումարը կը հասնի մէկուկէս միլիոն ֆրանքի. եթէ միլիոն մըն ալ հաւաքուի, զանգակատունը պիտի կանգնի նորէն։ Խորհրդարանը երբ վերաբացուի, անով պիտի զբաղի. կը յուսացուի որ ոչ մէկ ընդդիմութիւն յարուցուի։ Ճարտարապետ Պոնի հրաբխային աւազ բերել տուած է, մասնաւոր հանգանակութեան մը շնորհիւ։ Այն չաղալը, որով շինուած էր նախկին զանգակատունը, փխրուն էր. հռոմէական շաղախով՝ աղիւսները աւելի ամուր պիտի ըլլան, առանց ոեւէ վտանգի հաւանականութեան։ Զանգակատունը պիտի վերաշինուի իր նախկին ձեւով ու գիծերով, բայց առաջինին մէջ դիտուած թերութիւնները նկատի պիտի առնուին։ Այսպէս ներքին սանդուխը կամարաձեւ չպիտի շինուի, որովհետեւ այդ կամարը կը ճնշէր նեցուկ որմերուն վրայ, ինչ որ նպաստած է շէնքին փլուզման։ Նոր զանգակատան մէջ սանդուխ պիտի շինուի, բայց տարբեր ձեւով եւ ժամանակակից ճարտարապետութեան բոլոր կատարելագործութիւններով օժտուած։ Փլատակներուն մէջ Գ. Գոնի գտեր է Ա. եւ Բ. դարու վերաբերող աղիւսներ, որոնց վրայ կան Ներոնի, Բլոտի, Անտոնինոսի եւ աղիւսի փուռերու գոյութիւնը հռոմէական քաղաքներուն մէջ երեւան հանողներուն պատկերները։ Այդ աղիւսները անասունների ոտքի հետքեր կը կրեն, որոնք անոնց կողմէ կոխկռտուած կ'երեւան, երբ կաւը դեռ թաց էր։ Զանգակատան շէնքին խարիսխը 400 մէթր էր առաջ, հիմա 800ի պիտի բարձրանայ։ Սանսովինոյի պալատն ալ պիտի վերաշինուի, բայց անջատ խարիսխի մը վրայ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴՈՐԾԵՐ

Փիղի մը սպանութիւնը թունաւորումով.— Հոլմեադացները իբր ուժի միջոց։

Նիւ-Եորքի Սանթրալ Բարքի մէջ գտնուող ամէնէն մեծ փիղերէն մէկը մեռցուեցաւ վերջերս։ Ալ եւս ոչ ոք կրնար մօտենալ անոր. նոյն իսկ փղապանին վրայ կը յարձակէր։ Կենդանաբանական պարէզին տնօրէնը որոշեց ոչնչանալ դայն։ Փղապանը կենդանիին երկու ոտքերը շղթայէլ յետոյ, սովորական սնունդը բերելու գնաց, որ կը բաղկանար երկու դոյլէ, լեցուած եգիպտացորենով, որուն հետ այս անգամ խառնած էին նաեւ 600 ցորենաստ սխնիւր տը ըսթասիոմ։ Փիղը ուրախութեամբ կուլ տուաւ առաջին դոյլը եւ յետոյ երկրորդին անցաւ։ Զայն լմնցնելու վրայ էր, երբ կասկածելով սկսաւ իր պատիճով յարձակում փորձել ամէն անոնց վրայ, որոնք ներկայ կը գտնուէին իր մահուան վնց վայրկեաններ անցան։ Փիղը կը շարունակէր ուտել. յանկարծ գետնի մը պէս վար ինկաւ։ Երեք անգամ ատքի ելաւ եւ ինկաւ, ահռելի ձայներ հանելով, որոնց կը պատասխանէին գառագեղին մէջ գտնուող միւս կենդանիները, որոնք չատ գրգռուած էին։ Վերջապէս, չորրորդ անգամ ըլլալով փորձեց ոտքի ելլել, բայց չյաջողեցաւ։ Թոյնը առնելէն 56 վայրկեան յետոյ միայն փիղը մեռաւ։

—Պ. Ֆրանքլին Հիտ Շիքագոյի հասարակաց ուսանողներուն խօսեր է առաջարկի մը վրայ, զոր ամենայորդ ուսումնասիրութեան մը պիտի ենթարկէ։ Քաղքին բարձունքներուն վրայ պիտի չինէ հողմաղացներ, որոնք տրամադրելի ուժի աղբիւր մը պիտի ըլլան երկարաչափ լուսաւորութեան համար, ուժ կուտակող գործիքները լեցնելով։ Պ. Ֆրանքլին նաեւ ըսեր է թէ քաղքին բնակիչները պիտի կրնան ուժան դինով տաքնալ այդ հողմադացներու արտադրած ուժին շնորհիւ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի երկրորդ ասպիսան տրուեցաւ Կիմիշխանէի կառավարիչ Խուսրէվ պէյի։

—Տիարպէքիրի ու Խարբերդի նահանգներուն դատական քննիչ անուանուեցաւ Պրուսայի նահանգին կեդրոնական նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Նէշէթէրճեան Գարբիէլ էֆ.։ Էրզրումի ու Սըվազի նահանգներուն դատական քննիչ անուանուեցաւ Գէրու-թի ու Սուրիոյ նահանգներուն դատական քննիչի օգնական Միխաիլ Լաթիֆ էֆ., որուն յաջորդեց Տէտէ Աղաճի գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Արթուր էֆ.։ Գարասիի գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Սէնիչէ գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Մուսթաֆա Հիւսնի էֆ.։

—Ակնանուռ Մեծիմիտ պատուանշան տրուեցաւ Օսմ. Պանքային Նախագիր ընդհանուր տնօրէն Սըր Համիլթըն Լանկին. առաջին կարգի Մէճիտիէ Օսմ. Պանքային Բարդի վարչականներուն անդամ Գառոն տը Նէօֆլիզի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ գերմանական դեսպանատան Լարեյի պահակատուն հրամանատար Պ. Ֆոն Ռոպէժի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ կիսմուշխանի կառավարիչ Մուսրէվ պէյի։

ԺԱՆՏԱՒՈՏ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.—Պաշտօնական Զեկոյց մը կը ծանուցանէ Կ. Պոլսոյ մէջ ժանտախտի դէպք մը պատահած ըլլալը։ Ինչպէս արդէն ծանուցինք, վարակուած անձն է Գուլէ Գաբուի Թոմա Ալի թաղը 33 թիւ տունը բնակող գինեպան Եանի Մորիսասիս որ իր ընտանիքին հետ, երեք հոգի, Սէրվի Պրուսի հիւանդանոցը փոխադրուած է։ Ղալաթիոյ Պօյիւք Միլլէթի խանի դէմը գտնուած գինետունը, ուր կ'աշխատէր վարակեալը, եւ ուր կը գտնուէին տասնութի հոգի, առողջապահական շրջանի տակ առնուելով այդ անձերն ալ նոյն հիւանդանոցը ղրկուած են։ Պաշտօնական Զեկոյցը յետոյ կը ծանուցանէ Կ. Պոլսէն մեկնողներու մասին ձեռք առնուած միջոցները որոնք արդէն ծանուցուեցան։

—Պուլկարիոյ առողջապահական վարչութիւնը որոշեց որ Կ. Պոլսէն Պուրգազ, Վառնա ու Հէպիպէէվօ ժամանող ուղեւորները բժշկական խիստ քննութեան մ

—Ե. զօրաբանակէն գումարտակ մը փութով Դագա կը զրկուի՝ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար, որպէս զի Եգիպտոսի քոլէրան, օսմ. միւս. երկիրներուն եւ մանաւանդ Սուրիոյ մէջ չճարակի։

—Խտիվիէի Էլ-Գաֆիրէ եւ ռուսական Լազարով չոգենաւները որոնք Աղեքսանդրիայէն ուղեւորներ կը բերեն եւ Բլազոմէնի մէջ քարանթիման աւարտած են, կ. Պոլիս կու գան։ Առողջապահական վարչութիւնը գրեց ոստիկանութեան որ այդ ուղեւորները իրենց բնակարանին մէջ հինգ օր բժշկական հսկողութեան ենթակայ ըլլան։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ. — Մեր առած տեղեկութիւններուն նայելով, կ'ըսէ Մոնիտէօռ, այս տարի Միսին գինը սուղ պիտի ըլլայ, վասն զի գրեթէ ամբողջ Բուլգարիի կողմը տիրող երաշտութենէն ոչխարները լաւ սնունդ չառին, որով անոնց ծանրութիւնը զգալապէս պակասած է։ Մինի նուազութիւնը ամենէն աւելի գազի պիտի ըլլայ այն պատճառով որ Էրզրումի գարման ոչխարները Ռուսիա կ'արտածուին եւ Սէլանիկի գրվերմէքներն ալ Ցունաստան ու Եգիպտոս։ Կայս. կառավարութիւնը որոշած է հրամայել կուսակալներուն, որպէս զի ոչխարներու մեծաքանակ արտածումը արգիլուի եւ ոչխարի վաճառականները հրաւիրուին տեղական սպառումը նախամեծար համարելու։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ.—Անատոլէն, երէկ, 16,500 քիլէ ցորեն բերուեցան Կ. Պոլիս։

—Վերջին երկու օրերուն 300 հակ կէրէսէի թիֆիթիք ծախուեցաւ 15 ղրուշի։ Հոս պատրաստ կան 25,000 հակ. իսկ Լոնտոնի եւ արտագրող վայրերուն մէջ՝ 50,000։

—Երեքշաբթի օրը 74 տակառ ալքոլ ժամանեցին, որոնց 42ը Թրանսիթով ուրիշ տեղ ղրկուելու համար. նաեւ չորս վագոն՝ Հունգարիայէն։ Կ'արժէն 49–59, տեսակին համաձայն։

ԲԱՐՍՓԵՐԸ.— Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան մասնագէտներու Խորհուրդին նախագահ Սէրվիչէն էֆ. է, ճարտարագէտ Պ. Լէքլէրէ, Բիւա պէյէ ու Պ. Վալորիէ կազմուած յանձնաժողով մը, կ'ըսէ Մոնիթէօռ, այցելեց Ղալաթիոյ ու Պոլսոյ քարափները, անոնց տարածութիւնը չափելու եւ չինութեանց արժէքը գնահատելու։ Յանձնաժողովը արդէն իր տեղեկագիրը մատուցած է առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ Էքքորէ չոգենաւը որ անգլիական Սթիլլա չոգենաւին դարմանելէն ծակուած ըլլալով Ախոր-Դարուի առջեւ կը գտնուէր, նաւահանգիստ մտաւ նորոգուելու։ Ապրանքներուն մէկ երրորդ մասը վնասուած է։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանատան գործակատար Պ. Զէրպաչէվ, առջի օրը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին հետ։

ՍՈՖԻԱՅԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ Աւստրիոյ պէս Գերմանիա ալ մտադիր է հիւպատոսական պայմանադրութիւն մը կնքել Պուլկարիոյ հետ։

—Ֆէրտինանտ իշխանը Էօքսինոկրատի ամարանոցէն Սոֆիա գացեր է, Սոպրանիէին բացմանը ներկայ գտնուելու։

—Ռումանիոյ թագաւորը, մօտերս, Ռուսճուքի մէջ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Պուլկարիոյ իշխանին հետ։

ՀԱՅԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Պ. Սթրաթիկոբուլօ ընդարձակ ծրագիր մը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին, փուռերու մէջ խմորներու թրումը մեքենաներու միջոցաւ կատարելու համար. նաեւ թուեց այդ դրութեան ընծայելիք օգուտները, ըսելով նաեւ թէ Անատոլը ցորենին ու ալիւրին սպառումը տարածելու պիտի ծառայէ, վասն զի անոնք Վառնայի, Իպրայիլի եւ ուրիշ տեղերու ալիւրներէն աւելի մենդարար նիւթ կը պարունակեն։ Այդ դրութեան գործադրութեանը համար Պ. Սթրաթիկոբուլօ կ'առաջարկէ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմել։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ կառաւսմը, առջի օրը, սովորականէն քառորդ մը ուշ ժամանեց, Լիւլէ-Պուրկազի ճամբան վերջին անձրեւներէն քիչ մը աւրուած ըլլալուն համար։

ՆԵՐԲԻՆ գործոց նախարարութիւնը, Աֆիոն Գարահիսարի հրկիզեալներուն համար պատրաստուած նպաստի տոմսերը նահանգները ղրկելով, ծանոյց՝ փութով անոնց փոխարէնը ղրկել, որպէս զի ձմեռը վրայ չհասած հրկիզեալները պատսպարուին։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ.—Գերմանիոյ մէջ իրենց ուսումը աւարտած օսմ. տասնըվեց սպաներ, զօրաբանակներուն մէջ պաշտօնի պիտի կոչուին։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՅԻՆ համար հինգ ական ոսկիով երկու մասնագէտ բժիշկներ պաշտօնի պիտի կոչուին, անդամալոյծները ու կաթուած ունեցողները մարձումով եւ էլեկտրականութեամբ դարմանելու։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ Տեսչութիւնը նկատելով որ յունարէն Թանիտրումս լրագիրը կանոնի անհամաձայն է, յանդիմանութեան գիր մը ուղղեց անոր պատասխանատուին։

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՅԻՆ Բարիզի ճիւղին անօրէն Պառոն ար Նէօֆլիզ որ կ. Պոլիս կը գտնուէր, երէկ Բարիզ ուղեւորեցաւ։ Յրանսայի դեսպանատան գործակատար Պ. Պաբաթ, Օսմ. Պանքային ընդհանուր տնօրէն Պ. Օպուանս, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին Նախագահ Պ. Պերժէ եւ ուրիշներ Սիրքէճիի կայարանը երթալով ողջերթ մաղթեցին։

Պ. ԿԸՎԻՆՆԷՐ, Տոյչէ Պանքի տնօրէնը եւ Անատոլը երկաթուղիին վարչական Խորհուրդին նախագահը, Գոնեա ժամաներ ու տեղական կառավարութեան կողմէ արժանավայել պատիւներով ընդունուեր են։

ԵԱՂԱՄՈՒՆ ՈՒ ԱՂՋԻԿԸ. — Զիլէի մէջ մարդ մը որ խաղի մէջ բոլոր ունեցածը կորսնցուցած էր, տուն կ'երթայ եւ աղջկանը վիզէն կախուած հինգ ոսկինոցը կ'ուզէ, վասած դրամը չտեղու նպատակով։ Բայց աղջիկը գիտնալով հօրը նպատակը, կ'ընդդիմանայ. հայրը զայրանալով ուէվոլվէրով կը յարձակի աղջկանը վրայ։ Խեղճ աղջիկը բնականաբար կը վախնայ եւ քիչ եւոքը կը մնայ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ Սիւրմինէ գաւառակին մէջ, անցեալները, Ցուտոնօղլը Վարդան անուն Հայ մը իր կինը սպաններ եւ գաղտնի կերպով թաղեր է, առանց իմացուելու։ Տեղական կառավարութիւնը իմանալով քննութիւն կատարեր եւ հաստատեր է այդ ոճիրը, որով Վարդան ձերբակալուեր է։

ԳԱՍԱՐԻՕՅԻ կամուրջին առջեւ, երէկ, մաւունա մը Շիրքէթի 42 թիւ չոգենաւին վրայ ինկաւ, այն միջոցին երբ չոգենաւը ճամբայ կ'ելլէր։ Մաւունածին՝ Իսմայիլ տեսնելով որ իր նաւը անիւներուն մէջ պիտի մնայ, ոտքովը կրճնեցաւ, բայց ոտքը չոգենաւին ու մաւունային մէջտեղը մնալով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԲԻԼԶՆԵՐԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԱՐԵԶՈՒՐ.— Պ. Պ. Տէմաթրաքուլօ եղբարք եւ Ընկ. Ը. նուտարական պաշտօնագրի մը համաձայն, որ վաւերացած է աւստրիական հիւպատոսարանին կողմէ, Կ. Պոլսոյ եւ շրջականներուն մէջ միակ գործակալը եղած են «Բիլզնէր կէնոսէնչաֆթ-Պրաուէրի» համբաւաւոր գործարանին գարեջուրին։ Ցայտնի է թէ, Բիլզնէրի ճշմարիտ գարեջուրը, որ այնքան գնահատուած է ըմպելիք ճանչցողներու կողմէ, իր խորժելի համին զատ առողջապահական ըմպելի մըն է, ինչպէս յայտարարած են բժշկական հեղինակութիւններ։ Աւելցնենք թէ իր գնին ժամանակութիւնը դիւրամատչելի կ'ընէ զայն գարեջուրի սիրահարներուն։ Ռէօմիւրի 15 աստիճան ջերմութեան տակ իր յատկութիւններէն եւ ոչ մէկը կը կորսնցնէ։ Հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք զգուշանալ Բիլզնէրի ուրիշ կարծեցեալ վաճառանիշերէ, որոնք օտարոտի են։ Առաջին անգամն է որ Բիլզնէրի ճշմարիտ գարեջուրը կը ներածուի մայրաքաղաքիս մէջ։

22—26

ԹԱՏՐՈՆ ՔՈՆՔՈՐՏԻՍ

Variétés լաւ խումբ մը այս իրիկունէ իր ներկայացումները կը սկսի Քոնքորտիայի ձմեռնային թատրոնին մէջ, որ այս առթիւ զեղեցկապէս յարդարուած ու նորոգութիւններ կրած է։ Ամէն տեսակ զուարճալի ներկայացումներ պիտի տրուին, երգեր ու պարեր, մարմնամարզի փորձեր, մինչկատակներ, եւայլն։ Օթեակներուն դիմէ է 60էն 20 ղրուշ, թիկնաթոռ՝ 10, նստարան 7½, մուտք 5 եւ կալերի՝ 3 ղրուշ։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ

Այս տարի, Բերայի Սիրքը կը խոստանայ ամէնէն հաճոյալի զբօսավայրերէն մէկը դառնալ։ Պ. Ռամիրէզ՝ ընկերակցութեամբ Պ. Ճիւնթինիի, այս եղանակին համար վարձած է սքանչելի խումբ մը, որուն գլխաւորարար մաս կը կազմեն Պ. Ճիւնթինիի (Giuntini) ճիու փորձերը, թռչուն թռաբէզները (the 3 Scharms) Օր. Լիւսիայի (Mlle Lucia) հրաշալի խաղերը, հունգարացի ձիամարզիկները եւ Մաուր խումբը (Maury), աշխարհի առաջին լարախաղացները։ Մաուր ատենէն նոր սկզբնաւորութիւններ, ամէնքն ալ մինչեւ այսօր անծանօթ Պոլսոյ համար։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսէն մինչեւ վերջին պահուն ո՛չ մէկ հեռագիր հասած չէ Ս. Պատրիարքին։ Ինչպէս երէկ գրեցինք, Խան Ժողովին նիստէն յետոյ Ս. Պատրիարքը դարձեալ հեռագրեց Երուսաղէմ, ի դիմաց Վարչութեան։ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին եւ թէ Տ. Սահակ Սրբազանին այս լուութիւնը ընդհանուր հետաքրքրութիւն առաջ բերած է։ Սակայն յուսալի է որ Տ. Սահակ Սրբազան նամակով պատասխանէ ի մօտոյ։

—Ս. Պատրիարքը այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը երթալով նախագահեց Նը-պատից Յանձնաժողովին։ Անդամներէն Բարթող էֆ. Թելեան, թէեւ եկած էր Յանձնաժողովի նիստին, բայց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ իմանալով Տիկին Աղաւնի Գազանճեանի մահը, անմիջապէս գնաց հանգուցեալին բնակարանը։ Ինչպէս Ս. Պատրիարքը, նոյնպէս Բարթող էֆ. Թելեան հանգուցեալին խորհրդակիցը գտնուած էին ամէն բարեգործական ձեռնարկներու առթիւ։ Ս. Պատրիարքը եւ Նպաստից Յանձնաժողովի ուրիշ երեք անդամներ ինչ ինչ խորհրդակցութիւններ կատարեցին։

—Նպաստից Յանձնաժողովի նիստէն յետոյ, Ս. Պատրիարքը Պատրիարքարան գնաց։

—Ղալաթիոյ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, այս առաւօտ՝ քարոզեց Արմաշի Դպրեվանքի նորընծայ միաբաններէն Տ. Ղեւոնդ վարդապետ, իսկ յառաջիկայ հինգշաբթի ալ պիտի քարոզէ դարձեալ Դպրեվանքի միաբան նորընծայ Տ. Դարեգին վարդապետ։

— Ինչպէս տեսնուեցաւ երէկուան Խան Ժողովի որոշումներէն, Կիւմլեան էֆ. իր կենդանութեան ատեն ամէն ինչ կանոնաւոր կերպով կարգադրած էր, այնպէս որ դատական ոեւէ կնճիռ չկայ իր ըրած կարեւոր կտակին մէջ։ Նոյն իսկ Շէյխ-իլ-Իսլամի Դուռը ամէն կերպով հաստատած ու վաւերացուցած է կտակագիրը։ Պէտք է ըսել թէ 10,000 ոսկիի կտակը ամբողջովին ընթացիկ դրամ չէ, այլ մեծ մասը միւլք կալուած է։ Սակայն գեւռ գորդեան հանգոյց մնացած է նախորդ չարթուան Խան ժողովի մէջ չբացուած Կիւմլեան կտակը, որ հանգուցեալ Տ. Խորէն Պատրիարքին կնիքով կնքուած եւ պահարանի մէջ փակուած է։ Այդ կտակը գեւռ անձեռնմխելի կը համարուի։ Սակայն չատ մը իրաւեկ անձեր բնաւ չեն երկրայիր թէ այս կնքուած պահարանը հանգուցեալ Կիւմլեան էֆ.ի կտակն է։ Անտարակոյս Ս. Պատրիարքին միայն վերապահուած է այդ փակեալ կտակը բանալ եւ ի հարկին ուրիշ պահարանի մէջ ամփոփելը, եթէ Կիւմլեան կտակի վերաբերեալ թուղթ մը չէ։ Ուրեմն երեք տեսակ կտակներ ըրած է հանգուցեալ բարերարը.— 10,000 ոսկիի բացուած կտակը, 50 ոսկիի կտակը՝ վագքի դրութիւնը ծանօթացնելու համար եւ գոց կտակը։ Հետեւաբար, հարկ կը զգացուի յատուկ յանձնաժողով մը կազմելու այս կտակին համար, Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ, որպէսզի կտակատարը միշտ իրաւունք ունենայ իր կենդանութեանը իր տեղ ուրիշ մը կտակատար մը կարգելու, ինչպէս կ'ընեն Եւրոպայի մէջ եւ նոյն իսկ Ռուսահայերը։

—Պարտիզակէն այս շաբթու բաւական թատով ուխտաւորներ մայրաքաղաքս հասած են, Երուսաղէմ երթալու համար։ Այս առթիւ չատ մը հայարնակ գիւղերու նման, ճամբայ ելած ատեն, Պարտիզակի մէջ ալ սովորութիւն կայ հանդիսաւոր կերպով «Տէր ողորմեա» եւ «Ճանապարհ բարի» մաղթանքը կարդալու։ Շատ տարիներէ ի վեր այսքան ոգեւորեալ ուխտագնացութիւն տեսնուած չէր նոյն գիւղին մէջ, նիւթական անյաջողութեանց պատճառաւ։

—Օսմ. Պանքայի քարտուղարներէն Պերճ էֆ. Բէրէսթէճեան, իր ամուսնութեան առթիւ, 10 օխա բանտէսպանիա նուիրեր է Խազիւղի Գալֆեան որբանոցին։

—Անցագրատան դիւանի տեսուչ Սեպուհ էֆ. Բլատեան յօդացաւէ կը տառապի։

—Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ արքեպիսկոպոս հեռագիր մը ուղղած է Երուսաղէմ, շնորհաւորելով Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոս Տ. Սահակ Սրբազանը։

—Խազիւղի Գալֆեան որբանոցին հոգեւոր պաշտօնեայ Տ. Գրիգոր քահանայ Ճէպէճեան, այս առաւօտ որբանոց երթալով, հոգեւորապէս մխիթարեց ու հրահանգեց որբուհիները։ Տ. Գրիգոր քահանայ արդէն Ս. Պատրիարքէն ալ հարկ եղած հրահանգը առած է, որպէս զի իրենունները որբանոց այցելելով՝ իրաւեկ ըլլայ որբանոցին հսկողութեան ու մասնակարարութեան մասին։

—Ա. Մամուլի վերջին թիւին մէջ՝ ողբացեալ Մատթէոս էֆ. Պալեօզեանի բարեգործական տարմադրութեանց մասին հետեւեալ տողերը կը գտնենք.—«Ինչ որ ստոյգ մը աւելի կը չեշտէ Պալեօզեան էֆէնտիի անհետացման առթած վիշտը՝ մասնաւորաբար Իզմիրի հայ համայնքին համար, սա է թէ հոն գոյացուցած ամէն բարի տրամադրութիւններով լեցուած էր չարունակելու համար իր սկսած բարեգործական գործերը՝ հետզհետէ աւելի ընդարձակ սահմանի մը վրայ։ Ի մէջ այլոց կը յիշուի իր հաստատ մտադրութիւնը վերաշինելու Ֆրանկաց թաղի Ֆէրխանէն եւ արդէն այս մասին սկիզբ մը ըրած էր, ճարտարապետի մը յանձնելով այդ գեղեցիկ յատակագիծը պատրաստելու. գործը իր մահուանէն երկու օր առաջ։ Նոյնպէս վերաշինելու հայ աղքատաց յատկացեալ ընակարանները։ Ս. Մատեանոս եկեղեցւոյ արտաքին որմին երկայնութեան վրայ 12 խանութներ։ Նաեւ՝ ի յիշատակ իր հարազատին՝ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ ընդարձակ տանիքն որ ստիպողականապէս նորոգութեան կը կարօտի։» Ա. Մամուլ յոյս կը յայտնէ թէ հանգուցեալին սգակիր կինն ու զաւակները, գլխենք հարուածող անդարմանելի վշտին առաջին տպաւորութենէն յետոյ, սիրայօժար պիտի մտածեն գործադրութեան դնել իրենց ամուսնին եւ հօր վերոյիշեալ բարեսիրական մտադրութիւնները։»

—Թիֆլիզէն կը գրեն մեզ հոկտ. 3 թուով.— «Տիֆլիսսկի Լիստոկ լրագիրը յայտնում է որ անցեալ ամսի 24ին վախճանուած Թիֆլիսի բնակչուհի Մարիամ Մակարեան իր կտակին մէջ հետեւեալ դումարներն է թողել բարեգործական նպատակներով։—1. Հայոց դրամատիկական Ընկերութեան 3000 ռուբլի, որպէս զի այդ դումարի տոկոսը իւրաքանչիւր տարի տրվի դրամատիկական հայերէն լեզուով գրած լաւագոյն շարադրութեան համար։ 2. Թիֆլիսի երկրաչափական ուսումնարանին 1000 ռուբլի, որի տոկոսները իւրաքանչիւր տարի պիտի տրվին որպէս ուսման վարձ, մի կամ մի քանի աշակերտների համար, առանց ազգութեան խտրութեան։ 3. Ներսէսեան Հայոց հոգեւոր դպրոցին 1000 ռուբլի նոյն նպատակով։ 4. Թիֆլիսի Վերայի Հայոց գերեզմանատան եկեղեցուն 1000 ռուբլի, որպէս զի այս դումարի տոկոսը իւրաքանչիւր տարի բաժանվի չքաւորների, դատական տօնի օրերում։ 5. Մարիամ Մագթաղէնացու անունով Թիֆլիսում հիմնուելիք ապաստանարանի օգտին 1000 ռուբլի։ 6. Թիֆլիսի Հայոց հեռագրական Ընկերութեան 1000 ռուբլի, այն պայմանով որ այդ գումարի տոկոսներով կրթութիւն ստանայ մի չքաւոր աղջիկ։

«—Կարսում սեպտ. 15ին վախճանուեց տեղացի բնիկ Մահտեսի Յարութիւն աղա Մխիթեան։ Մի ժամանակ բաւականին հարուստ, վերջին 20 տարուց ընթացքում, նրան բաւական դժբաղդութիւններ պատահեցին եւ վերջերս նա այլ եւս առաջուան դիրքը չունէր։ Սակայն այնու ամենայնիւ նա իր ունեցած կարողութիւնը ինչպէս հաղորդում են, բարեխղճաբար բաժանելով իր ժառանգներին, կտակել է միեւնոյն ժամանակ.—1. Կարսի նորակառոյց եկեղեցուն 400 ռուբլի։ 2. Զքաւոր Հայերին 50 ռուբլի։ 3. Թիֆլիսում գոյութիւն ունեցող կոյրերի ուսումնարանին 50 ռուբլի։ 4. Կարսի աղքատների խնամակալութեան 50 ռուբլի։ 6. Էջմիածնին 50 ռուբլի, եւ 6. Կարսի Հայոց գրադարանին 50 ռուբլի։»

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ամսական 1048 ղրուշ հանգստեան թոշակ յատկացնել բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն Տոքթ. Խորասանճեան էֆ.ի։

—Ակնայ Գաւառական Ժողովը՝ Բաղաքական Ժողովի կազմակերպման պատճառաւ՝ նոր ընտրութիւն կատարելով տեղեկագրեր է Պատրիարքարան։

—Արամ էֆ. Անտոնեան կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ վերջնականապէս հրաժարած է Ծաղիկ Թերթին խմբագրութենէն։

—Սամսունէն կը գրեն մեզ հոկտ. 9 թուով.—«Աբեւելքի 4958 թուոյն մէջ եղեւցած յօդուածին նիւթի եղող անձը, յօդուածագրին ո՛վ ըլլալը հասկնալու համար, տեղւոյս Բաղաքական Ժողովի ադերագրով մը դիմած ըլլալով ասկէ առաջ, այս վերջինն ալ կասկածը կեդրոնացուցած է երիտասարդ պարոնի մը վրայ։ Առած ստոյգ տեղեկութեանցս նայելով, կանչեր է զայն իր ներկայութեանը, եւ յայտնելէ յետոյ թէ զրոյցներու ու կասկածներու վրայ զինքը կանչած է, խնդրեր է համարձակօրէն խոստովանիլ թէ արդեօք ի՞նքն է իրաւամբ այդ յօդուածին հեղինակը։ Իրաւ որ խնդրանք կը պատճառէ ժողովին այս կրկնակի միամտութիւնը։ Նոյն իր փափաքը, յօդուածագիրը հասկնալու համար, եւ երկրորդ, ժողովրդեան կասկածած պարոնը իր ներկայութեան կանչելը։ Իրաւ որ մարդ իրենց պէս միամիտ ըլլալու է, բացարձակապէս խոստովանելու համար թէ ինքն է յօդուածագիրը, ապա թէ ոչ, ո՛վ որ ալ ըլլայ, անկարելի է որ խոստովանի, որովհետեւ քանի որ յօդուածագիրը հրապարակաւ լրագրութեան միջոցաւ գրած է իր գաղափարները, անոր միջոցաւ կը սպասէ ոեւէ պատասխանի կամ հերքմանի մը։ Բաղաքական Ժողովը փոխանակ խարխափելու, նոյն տող առ տող պէտք է հերքէ միշեալ յօդուածը. յօդուածին տերը եթէ քաջութիւն ունի դարձեալ պատասխանելու, պարտաւոր պիտի ըլլայ իր գիմակը վար առած գրելու։ Հանրակառակ պարագային, խմբագրութիւնը տեսնելով հերքմանագրին անպատասխան մնալը, պիտի յայտնէ հրապարակաւ յօդուածին տտորագրութիւնը։ Բաղ. Ժողովը ա՛լ չունի՛ իր օրակարգին մէջ լուծելիք կարեւոր թեմ. գործեր որ եւէր կը զբաղի այսպիսի չնչին խնդիրով մը։ Իր արժանապատուութիւնը չէ՞ր պահանջեր որ պատասխանէր իր պաշտպանեալին, այսինքն աղերսագրին տերոջը, հերքել, ինքզինքը պաշտպանել, իր ստորագրութեամբը։ Որովհետեւ, մեր գիտցածը, ամբաստանուող մը պարտական է միշտ ինքը անձամբ հերքել այն ամէն կէտերը, որոնց մէջ ամբաստանուած է եւ ոչ թէ ասոր անոր պաշտպանութեանը ապաստանիլ։ Բաղաքական Ժողովը, եթէ չեմ սխալիր, 4958 թիւին յօդուածագիրը իր մէջէն թո՛ղ փնտռէ։ Մինչդեռ, չգիտեր թէ, բուն թղթակիցը, տեսնելով որ կասկածները երբեք իր չուրջը չեն դառնար, անտարբերութեամբ կը շարունակէ ու պիտի շարունակէ իր տեղեկութեանց շարքը, որոնք միշտ անկողմնակալութեան դրոշմը կը կրեն։»

—Մուշէն կը գրեն մեզ հոկտեմբեր 1 թուով.—«Խստաշունչ ձմեռուան եւ աշնանային անձրեւներու ընդդէմ, արգիլելու համար կարգ մը կարեւոր չէնքերու փլուզումներ, շնորհիւ վանահայրական փոխանորդ Ս. Հօր՝ բաւական ատենէ ի վեր կարգ մը վարպետներ ու գործաւորներ բերուած էին, Ս. Կարապետ վանքը, որոնք կ'աշխատէին վերաշինութիւններով ու կարկտուքներով. այդ աշխատութիւնները տակաւ վերջ կը գտնեն։ Ս. Կարապետի վկայարանի գմբեթի վերարը նորոգուեցաւ եւ խաչը անկուեցաւ. վարժարանի մէջ նորոգութիւններ ներսէն ու դրսէն, սենեակներու կտուրներ եւ ծխնելոյզներ, նոր վարժարանի մնայարկ չէնքի մէջ մաք բնակութեան համար նորոգուեցան եւ ատոնց ծախքերը մեծ մասամբ կը հոգացուին տեղական միջոցներով ու մեծ դժուարութեամբ։ Եթէ կարկտուքի համար այս հնոնուքն ունինք ու մեծ դժուարութեանց կը բաղխինք, ի՞նչ պիտի ընենք երբ երկրաշարժէ մը հասնուած Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին, հարաւային սենեակները, որոնք Առաջնորդարանի չէնքի դէմն վրայ կ'էյնան, յանկարծ փլչելու ըլլան, որոնց շինութիւնը հաղարաւոր ոսկիներու դուռ մը կը բանայ։ Ի կանխատեսութիւն՝ վանահայրական-Փոխանորդ հայրը, միջոցներ կը խորհի մեր բարեպաշտիկ տոհմիկներուն կրօնա-մարդասիրական դգացումներուն դիմել եւ վանքը իսպառ վաղնամա փլուզման վտանգէն ազատել, յառաջիկայն նորոգ չինութիւններու ձեռնարկելով։

«—Վարժարանի ներքին մասերուն չինութիւնները աւարտած եւ աշակերտներու թիւը ամբողջացած ըլլալով, կանոնաւոր դասախօսութիւնները սկսան։ Հինգ ուսուցիչներ կը դասախօսեն. աշակերտներու թիւը դեռ չէ ամբողջացած։»

Վասեմ. Նչան էֆէնտի Բաղդատեան, Տէր եւ Տիկին եւ Որդիք Սրովեան, Տէր եւ Տիկին Յար. Սամանճեան եւ որդիք, տոքթէօռ Իւթիւճեան պէյ եւ համայն ազգականները ու բարեկամները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն դառնադէպ մահը

ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՒՆԻ ՔԱԶԱԶԵԱՆԻ

որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր մահկանացուն կնքեց, ի խոր սուգ համակելով իր եղբայրը եւ համայն ազգականները ու բարեկամները։ Յուղարկաւորութեան ախուր հանդէսը տեղի պիտի ունենայ, վաղը, ուրբաթ օր, հոկտ. 18, ժամը 5½ին (Հ. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը եւ պիտի ամփոփուի իր դերդաստանի յատուկ դամբարանը, Բերա, Շիշլիի գերեզմանատան մէջ։

Բերա, 17 Հոկտ. 1902

Յան.—Կը խնդրուի ծաղկեփունջ չղրկել։ Մասնաւոր հրաւիրագիր չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այն նկատել։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԻ)

ԼԻՒԱՏԻԱ, 29 հոկտ.—Կ. Պոլսոյ ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ հոս հասաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Նախարարապետ Պ. Բոմպի, կէսօրէն ետքը, ընդունեց հանքագործներու յանձնաժողովին անդամները որոնց կ'ընկերանային Պ. Պ. Ժորէա, Պրիան եւ ուրիշ ընկերվարական երեսփոխաններ։ Նախարարապետը յայտարարեց թէ հանքային Ընկերութեանց հետ կատարուած բանակցութիւնները գոհացուցիչ ճամբու մէջ են։ Ընկերվարական երեսփոխանները յայտարարեցին Պ. Բոմպի թէ, վաղը, Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդում պիտի ընեն, որպէս զի նախարարապետը տուիթ ունենայ պաշտօնապէս զեկուցանելու կացութիւնը։

ՊՈՆՆ.—Իրիկունը կատարուեցաւ հանդիսաւոր արձանագրութիւնը Գերմանիոյ կայսեր երկրորդ որդւոյն՝ Էթէլ Ֆրիտրիխ իշխանին։ Ներկայ էր նաեւ գահաժառանգ իշխանը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բէմպրիճի մէջ տեղի ունեցած հակակիր ցոյցերուն պատճառաւ, պոէր պլտերէն Ժուպէռ, Բրիւիթինկէր եւ Ֆուչէ եւ կեցած են Անգլիոյ մէջ իրենց ընելիք պտոյտէն։

ԲԱՐԻԶ.— Պոկոթայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ Թիրիպա զօրավարը 10 թնդանօթով ու 2500 հրացանով անձնատուր եղած է։

—Պ. Ռուվիէի վիճակը գոհացուցիչ է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 16 Հոկտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	30	02 ½
Ամէնէն բարձր գին	»	30	02 ½
Ամէնէն վար գին	»	29	16
Ռումէլիի Երկաթուղի զոց.	ֆր.	118	12
Ամէնէն բարձր գին	»	118	37
Ամէնէն վար գին	»	116	75
ԹԱՆՈՒՄ 17 Հոկտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	30	08 ½
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	119	25
Շիրքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քէռէտի Ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		2	82
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	47
» ժուիսանս		1	32
» պարտաթուղթ		495	—
Քարափ Կ. Գոլսոյ		496	—
Թրանսվալ		139	—
Քէրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		261	—
Կավրիոմ		78	50
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ընդ.	87	17
Անգլիական ոսկի	»	110	—
Բօլ Էմբէրիտ	»	90	—
Քրիմից	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	
Մէճիտիէ	»	102	50
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	65
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ընդ.	110	75
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	71 ½
» » » չէք	»	22	70
Պերլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆլոր.	21	85

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 29 Հոկտեմբեր			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		92	93
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.		54	50
» » » Դ. բաց.		27	37
» » » Դ. գոց.		27	63
Օսմանեան Պանրա		13	37
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		42	—
» Մոնորոյ		44	50
Գուլկարական 1888		91	—
Էժիպսիէն Իւնիֆիէ		109	50
Տօմինիա		106	—
Թրանսվալ		5	62
Այտին երկաթուղի		12	—
Փոխանակագիր		25	35
ԲԱՐԻԶ, 29 Հոկտեմբեր			
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		99	57
» » 3 ½ %		100	82
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ընդ.	27	92
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. գոց.	»	28	—
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	21	20
Օսմ. Կայս. Գաժթա	ֆր.	586	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	122	75
Օսմ. մաքսատուն	»	530	—
Օսմ Ռէժի	»	261	—
Բրիտանիէ Թիւրք 4 %	»	504	—
Քէյտի Լիոնէ	»	1074	—
Իտալական Ռանթ	»	103	50
Պանիական արտաքին	»	86	20
Թրանսվալ	»	112	—
Զէր Լոնտոնի վրայ	»	25	120
Դրամաղեղ	»	—	—
ՊԵՐԼԻՆ, 29 Հոկտեմբեր			
Ռուպլը

ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ԻՆ

Պահեստի գումար Մէկ Միլիարդ 687 Միլիոն Ֆրանք

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան գանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիր. — Առատաձեռն գայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Ինաեէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ.—Հանրային Պարտքի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ, շերամի հունտերուն պատրաստութեան ու վաճառման յատուկ 1318ի կանոնագրին Ա. յօդուածին ու Գ. հատուածին համաձայն, որ կայս. Իրատէով վաւերացուած է, Կ. Պոլսոյ մէջ պիտի բացուի մրցում մը, որուն պիտի մասնակցին մանագէտ պաշտօնեաներ, որոնք քննութիւն անցընելէ յետոյ, Կ. Պոլսոյ, Պրուսայի եւ Իզմիրի նահանգներուն, ինչպէս նաեւ Իզմիրի գաւառին մէջ շերամաբուծական քննիչ պիտի կարգուին. նաեւ մասնաւորապէս քննիչներ պիտի ընեն շերամի հունտերուն պատրաստութեան եւ շերամաբուծութեան վրայ։ Ցիշեալ մասնագէտ պաշտօնեաները, որոնք պիտի սահմանուին պէտք եղած թուով, ամսական 600 ղրուշի թոշակ մը պիտի ստանան, ինչպէս նաեւ համարու ծախք՝ տեղափոխութեան պարագային։ Թեկնածուները պէտք է վկայուած ըլլան Օսմ. Կայսրութեան մէջ գտնուող երկրագործական դպրոցներէն մէկէն կամ թէ Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանէն։ Ատոնք ընդհանրապէս քննութիւն պիտի տան հունտերու պատրաստութեան տեսական եւ գործնական եղանակին եւ շերամաբուծութեան վրայ, ինչպէս նաեւ թթենիի տնկարաններու եւ անոնց հիւանդութեանց մասին։ Թեկնածուները, որոնք գոհացուցիչ քննութենէ մը յետոյ պիտի ընդունուին, պարտին կատարել վերոգրեալ պաշտօնները, ո՛ւր որ ալ ըլլան։ Մրցման քննութեան մասնակցիլ ուզողները, Կ. Պոլսոյ մէջ, իրենց խնդրագիրը եւ վկայականը պէտք է ուղղեն Հանր. Պարտքի ընդհանուր Տնօրէնութեան, մինչեւ հոկտ. 21 (Հ. Տ.), իսկ գաւառներու մէջ, Պրուսայի եւ Իզմիրի Հանր. Պարտքի վերատեսչութեանց եւ Իզմիրի կեդրոնական տեսչութեան ուղղութեամբ կանոնաւոր ունեցող մարմիններուն։ Քննութեան մասնակցիլ փափաքողները հոկտ. 28ի (Հ. Տ.) երկուշաբթի օրը, պէտք է ներկայանան Կ. Պոլսոյ մէջ Հանրային Պարտքի վարչութեան կեդրոնատեղին, ուր կը գումարուի քննիչ մարմինը։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

9/22 հոկտ. 1902 2—8

Լ'ԻՒՐՊԷՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴՒՄ

Հաստատուած 1838ին

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար ընկ.

76 միլիոն ֆրանք

Կեդրոնական վարչութիւն Բ-ր'զ, Բէյ-Քիւչէ փողոց թիւ 8 և 10

—o—

Գործակալութիւն Կ. Պոլսոյ Ղալաթիա Վոյվոտա, Լօրանտօ խան։ Դրամատուն Ընկերութեան, բ լոր Թուրքիոյ համար, Բաֆի Լիմիթէտ։

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ԱԶԴՈՒ ԴԵՐՄԱՆԸ

Երիտասարդական ջերմեռանդութիւններէ առաջ եկած ջերմամիզութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները եթէ անխնամ ձգուելով չի դարմանուին, սոսկալի հետեւութիւններ կ'ունենան և մինչեւ իսկ որդեծնութենէ կը զրկեն զմարդ։ Թէ նոր սկսած և թէ հինցած ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԻՒՆՆ անվնաս կերպով ու կիմնապէս բուժելու համար ՍԱՆԹԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԵՄՄԻՐԻ անունեալ դեղ մը հնարուած է որ բնաւ ժամանակը չխանգարելով կարճ ժամանակի մէջ կասարեալապէս կ'անհետացնէ հիւանդութիւնը, առանց հետք մը ձգելու։

Ջերմամիզութեան համար թէեւ յաճախ դեղեր կան, բայց անոնք սառամբոր խանգարելէ և միզանցքն ու ամորձիքները ուռեցնելէ և հիւանդն յուսահատեցնելէ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԴԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԵՄՄԻՐԻ բոլորովին զերծ է այս անհարմարութիւններէն։ Անհետաքրքիր անոնք որ այս կարգի ծանուցեալ հիւանդութեանց ենթակայ են ու չեն փութար այս գիտական մեթոդով պատրաստուած դեղը գնել, պարապ տեղը ժամանակնուն կ'ըլլան և ուղղակի կը փնտրեն իրենց առողջութիւնը։

Ստանալու Սալօլէ Եմմիրի կը ծախուի մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ Զգուշացէք անուններու նմանութիւններէն. Եմմիրի անունը փնտռեցէք։

Կը ծախուի եէնի Ճամիի բակը Բազամ պէյի Սուլթան Համամ Մէզիքի, Լի օս, Պօն էյրենս դեղի մթերանոցներն ու Պանէկ Թարու Բիւլիչիքեան դեղարանը։

897 28—30

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Դը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յոգացաւը, ճմլում, վերք եւն. Անձման դեղ այտուցներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆԴԱՑԻ ԿԱՐԳԸ. ՑԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գիներն համեմատութեամբ՝ ամսական 20 դրս.էն մինչեւ 100 դրս. որոյեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և չհանուած պարգեւները գտնելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը ստանան ուրիշ ծանուցագիր մը ալ կը տրուի, և գնողը նոյն ատենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, չհանած ամրողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն ազգատն ամբողջ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տեր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 դրս ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանական կանութիւն ունի օր մը չահելու, և եթէ երբեք չչահի այլ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յաւելեալ արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ. որ իրեն համար չահուղրիւր մը է։

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1857ին Արքայական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէօքա

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Վճարեալ գումարներ	Երաշխաւորեալ գումարներ	Ապահովագրեալ գումարներ
332 միլիոն ֆրանկ	114 միլիոն ֆրանկ	461, 3 ,390 ֆրանկ

Սոյն Ընկերութիւնը կեանքի վայ կապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով և անմրցելի գիներով։ Ապահովագրութիւն մահուան պարագայի, շահաբաժնի մասնակցութեամբ և երաշխաւորուած տոկոսի տակերով։ Ապահովագրութիւն օժիտներու և կենսաթեր թոշակներու համար։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան մասին Գլխաւոր Պոլիս, Կարնաքան խան։ Ընկերութեան մասին դիմել Օսմ. Կայս. Պանքայի

Ընդհանուր գործակալ ամբողջ Թուրքիոյ համար

747 35—53 ՈՐԴԻՐ ՆԻՍԻՄ ՊԱՐՆԱԹԱՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերանոյշակ հնարաւ

ՋԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԻՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով օիոտ

ANDREAS SAXLEBNER

Կը ծախուի գլխաւոր թեկուզանոցներուն և շրջագայներուն քով։ 387

ԹԻ ԿՐԻՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ Ի ԼՈՆԴՈՆ

Հիմնարկեալ գումարը 31 դեկ. 1898ի

162, 924, 140 ֆրանկ

Ֆրիվոլ եկամուտ, ապահովագրութիւններ և լոմ 31 դեկտեմբեր 1898ի

29, 765, 473 ֆրանկ

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848ի ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարումներ, կենսական թոշակ, եւն.

362, 858 ,507 ֆրանկ

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 ոլիսներ առած է որոնք 58,680,000 ֆրանկի գումարի դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Ֆ. Ֆ ԷՖՕՒԻԷՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյրատանէզը փողոց, Ալալէմնի խան։

Մէյնէնտրներուն լու վարձատրութիւն խոսք ըլլայ։

Գլխաւոր գործակալութիւն, Ղալաթիա Մէյմանէքլի խան։

ՇՈՒԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՖԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Ցանկը ուղղակի Բարիզի համար։

Առաջին կոչակ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք Տեղեկութեանց համար դիմել Գլխաւոր գործակալին Թոփ Հանէ Կարատեան փողոց։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՀՈՒՍՔԱԼԷՕՐ Ե. ԱՐԱՔԵԼԵԱՆ

Ծանօր ատամնաբոյժ Բարիզի

Ի ՍԷՔԻ ՈՐ ԲԷՕՐ ԹԻ 1

Ամէն օր կընդունի ժամը 4էն 10 (Հ. Տ.)։ Բլ. և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Մէրքէզի գիշերաթեան նոյնպէս։ Կէրքէզի օրերը ժամադրութեամբ

Աղբատաց Հրդ 490

ՓԻՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ռոչ ամիսը երկու անգամ կը բանին

Լիվերբուլի եւ Արեւելեան միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվերնիա	18900	Սիլվանիա	8598
Սաքսոնիա	18900	Քանայոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վերլա	3229
Յամանիա	12950	Բավիա	2945
Սուլիանիա	8843	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Միրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2858
Սերվիա	7392	Ալերբօ	2181
Ուրանի	7269	Շերպուրկ	1614

Դիմել առ

ՃՈՒԼԻ և ՍԻՍԷՐ

Joly et Seagor

Մէյմանէքլի խան. թիւ 6. 7 8 Ղալաթիա. Բարձր Մեսաֆիր փողոց։ 255

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի Պորտոյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օգնեցաւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյպը	3000	Ղասլրիս	2250
Թեսանորուս	3000	Բէբա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1800
Մարիսթիս	2500	Կիլէտ	1500

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՈՒԻԹՈՂ և ԸՆԿ. Ուէթրլ խան Ճէյմս Սգրիգ Լիվերբուլ։

194 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվերբուլ։

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ հպատակաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի. ամէն տեսակ արկածներու. ճամբորդ թեան պատահարներու, երկաթուղի ու շոգենաւի մէջ. ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սարքայէ խորտակուելէն դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վայ, ամէն կերպի պայմաններով։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667 ֆ.
Երաշխաւորեալ գումար	12?,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ դանձուած ապահովագին եւ տոկոս	54,000,000 »

Ընդհանուր ճեմնչ Ընդհ. գործակալ Թուրքիոյ համար

Ա. ՀԻՒՐ ԷԻԶ ԹԼՈՏՈՐ ԲԼԷՐԷՆ

Ընդ. դիմել մանրամասնութեանց համար դիմել Ղալաթիա, քարափ ն վայ, հնամ քաստան տեղը գործակալութեան գրասենեակը։ 524

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԷՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՕ

Ընդհանուր Հրդ, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1089	Գոմ	1497	Կոզ	1011	Մալմս	724	Օզարիս	186
Ալէքթ	3607	Գանկս	2906	Կրօնս	1695	Մարէնկս	2273	Սարֆս	1113
Ընսելս	1541	Գորսս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Ալբիսգս	2377	Ֆիտս	4311	Հիտալկս	1581	Միրքատս	3557	Միլիս	1193
Գասանս	1822	Տամինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Մրէրս	1200
Քորստինս	1264	Տուրս	2383	Հորանիս	3600	Մանդէպէլլս	1735	Թասսս	1328
Գրավս	1076	Տրարս	1713	Հումպէրտ	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսն	1546
Գրիւնս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գըֆֆալս	4431	Էպրս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Դէլրս	1671	Էլտորատս	1520	Ճիւնս	1080	ՕնՆարիս	4036	Թորրիտս	487
Գալիրսս	1337	Էրազս	1841	Քէլսս	1053	Օրանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամլս	1244	Ֆիտս	954	Քօլրինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնս	1709	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիքասս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բրիալքս	2229	Վօլքուրնս	2896
Սիսէրս	1831	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանոս	2272	Բրինալտս	1663	Տէտս	1850
Գրիս	2697	Գալիլէս	3060	Լիվօրնս	1648	Բօլս	1613	Զէրս	1200
Գալորատս	4235	Կիրանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօմէս	1789		

Տիսս յոգեկնար Նաւապետ Բիքքրին ընդհանուր վաճառքով Հալէն հս հասած պարզ ֆ և Օսեասս ողղուորած է։

Քօնկս յոգեկնար, Նաւապետ ՍՅՔ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հս հասած է

Օրիլլս յոգեկնար, Նաւապետ Ճոնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն պիտի մեկնի ամսոյս 17ին ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻՒԷ ԷՆԻՐՋՕՏ

Թ. 23—24 Քէօրէ Մէյլէք խան Ղ. Բէօ 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան նրբեւեկութիւններ

Դ. 15/28 Օսէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի

Դ. 16/29 Իզմիր, Պիրէ, Ազեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ, հաղորդակցութիւն Ազեքսանդրիայեն Բոր Սայիտ, եաֆա, Պէյրութ, Թարապուլուս-Շամ.

Դ. 16/29 Գուրլաղ, Զատնա, Օսեսա ժամ 3ին յետ միջօրէի.

Եշ. 17/30 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Բաթում ժամը 3ին միջօրէէն առաջ։

Եշ. 17/30 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։

Ուր. 18/31 Օսէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։

Շբ. 19/1 Տարտանել, Միտիլլի, Իզմիր, Թարապուլուս-Շամ, Պէյրութ, եաֆա, Բոր-Սայիտ, Ազեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։

ՖՐԼՏ. ԼԷՕԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելեան միջեւ բանող օգնեցաւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմինեան	10500	Էմիրքրին	3500
Բէսպրիան	10500	Ալրոտրն	3000
Լանքասդրիան	9000	Այմէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Աղասիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Ամէնիան	2500
Ճորմանիա	8000	Անտալզիան	2500
Գասգոնիան	8000	Ալզաշիրն	2500
Ֆրանսիան	8000	Էլսպիան	2000
Ֆլաէրիան	3700	Մինեռ	900
Վալսնիան	3700	Օրորոս	800
Ֆլամինիան	3700	Լասպան	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքի այտուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար թերեւոյ հրահանգը դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել

ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ

Ղալաթիա, քարափին վրայ մաքսատան հին տեղը

600

Պատասխանատու ՀԱՐԵՌ ԵՈՒԼՈՒՖԵԱՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Եւրեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Սեպտեմբեր 16 (Ն. Տ.) երեքշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՑԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. թ. 224 խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. թ. 223 խառն Իրկն.
ժ. վ.		ժ. վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմ.	3 —
12 42	» Կէօքսէ Բրսրբ »	2 20
1 39	» Սապօնճը Բունար »	1 38
2 33	» Այսեռնա »	12 42
3 15	» Զէքիւրլեր »	11 53
4 10	» Տէօլէր »	11 5
4 39	» Իկսանիյէ »	10 20
5 3	» Համամ »	9 53
5 14	» Կապլիկէօլ Համամ »	9 44
6 1	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	9 13
6 41	» Գէօյիւք Զօպանլար »	8 20
7 36	» Զայ »	7 33
8 21	» Իսկիշէհիր »	6 40
8 45	» Նասսիան »	6 15
9 16	» Աղ Շէհիր »	5 53
9 48	» Աղարի քէօյ »	5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ »	4 35
11 8	» Իլկին »	4 3
11 55	» Գասրը-Քանը »	3 9
12 50	» Սէբայ-Ինի »	2 27
1 22	» Մէյսան »	1 47
2 22	» Բունար-Պաշը »	12 42
3 —	ժմ. Գոնեա մկն.	12 —
երկն.		առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻՆ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. թ. 122 խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. թ. 121 խառն Իրկն.
ժ. վ.		ժ. վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	11 —
1 44	» Աղ Գունար »	10 18
2 24	» Այբիլ Քէօյ »	9 46
3 4	» Գէյլիք Ախուր »	8 58
4 9	» Սարիքէօյ »	8 1
4 58	» Գիշէր »	7 4
5 35	» Մասիլէր »	6 27
6 9	» Գէյլիք Քէօփրիւ »	6 —
7 3	» Բօլաթլի »	5 16
8 21	» Մալի Քէօյ »	3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ »	2 47
10 —	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	2 —
երկն.		առտ.

ԱԼԱՇՀԻՐԻՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առտու	Թ. 324 խառն Իրկն.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առտու	Թ. 323 խառն Իրկն.
ժ. վ.	ժ. վ.		ժ. վ.	ժ. վ.
2 35	12 45	մկն. Ալաշհիր ժմ.	2 —	12 5
2 55	1 5	ժմ. Քէօթահիա մկն.	1 40	11 4

ՀԱՄԻՏԻԼ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 421 խառն Առտու	Թ. 423 խառն Իրիկն.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 422 խառն Առտու	Թ. 424 խառն Իրիկն.
ժ. վ.	ժ. վ.		ժ. վ.	ժ. վ.
4 37	6 12	մկն. Համիտիլ ժմ.	5 25	7 5
4 35	6 30	ժմ. Ատա-Բազար մկն.	5 43	7 23